

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Kateřina Walterová

Patentové informace a jejich analýza

Patent searching and analysis

Praha 2013

Vedoucí práce: doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému vedoucímu diplomové práce doc. PhDr. Richardu Papíkovi, Ph.D. za cenné připomínky, vstřícný přístup a časovou flexibilitu. Poděkování patří také mojí rodině za podporu a trpělivost.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 9.8.2013

.....
podpis studenta

Identifikační záznam

WALTEROVÁ, Kateřina. *Patentové informace a jejich analýza = Patent searching and analysis*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce Richard Papík.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou patentových informací a zaměřuje se především na jejich využití v obchodním prostředí. V úvodní části je nastíněna problematika duševního vlastnictví a průmyslově právní ochrany. Podstatná část práce se věnuje patentovému systému a jeho významu pro rozvoj inovačního potenciálu společností a institucí. Další části práce obsahují informace týkajících se zpracování patentových rešerší. Závěrečné kapitoly se zaměřují na oblast *competitive intelligence* a především na zdroje patentových informací.

Klíčová slova

patentové informace, patentové rešerše, inovace, patentové systémy, patentové databáze, competitive intelligence

Abstract

This thesis deals with the analysis of patent information, focusing in particular on their use in the business environment. The first part deals with the problems of intellectual property and protection of industrial property rights. A substantial part of the work is devoted to the patent system and its importance for the development of innovative potential of companies and institutions. Another section contains information relating to the patent searching. The final chapters focus on areas of competitive intelligence and especially on the sources of patent information.

Keywords

patent information, patent searching, innovation, patent system, patent databases, competitive intelligence

Obsah

1	Úvod do duševního vlastnictví	10
2	Průmyslově právní ochrana technických řešení.....	12
2.1	Patent.....	12
2.2	Užitný vzor.....	15
3	Patentové informace	16
3.1	Zdroje patentových informací.....	16
3.1.1	Příhláška vynálezu	16
3.1.2	Patentový spis	18
3.1.3	Spis zapsaného užitného vzoru.....	19
3.2	Dostupnost patentových informací	20
3.3	Využití patentových informací.....	22
4	Patentový systém a jeho význam pro inovační potenciál instituce a společnosti.....	24
4.1	Patentová ochrana jako zdroj inovací	24
4.2	Výhody patentové ochrany	26
4.3	Patentové informace a jejich využití pro inovační proces	28
5	Vyhledávací a analytické metody práce s patentovými dokumenty a informacemi.....	32
5.1	Patentové rešerše	32
5.1.1	Přípravná etapa	33
5.1.2	Vyhledávací etapa.....	34
5.2	Patentové analýzy.....	36
6	Typologie patentových rešerší	38
6.1	Tématické rešerše.....	38
6.1.1	Průzkum na stav techniky	38
6.1.2	Průzkum novosti (patentovatelnosti)	39
6.1.3	Průzkum právoplatnosti udělení	39

6.1.4	Průzkum patentové čistoty (průmyslově právní nezávadnosti)	40
6.1.5	Prognostické průzkumy (statistické analýzy)	41
6.2	Rešerše na bibliografická data	41
6.2.1	Rešerše na patentové rodiny	41
6.2.2	Jmenná rešerše	42
6.2.3	Rešerše na právní stav patentových dokumentů	42
7	Competitive intelligence a patentové informační systémy	43
7.1	Competitive intelligence	43
7.1.1	Proces CI.....	44
7.1.2	Informační zdroje pro CI	44
7.2	Patentové informační systémy	46
7.2.1	Databázová centra.....	46
7.2.2	Databáze patentových úřadů	58
7.2.3	Volně dostupné komerční databáze	62
8	Srovnávací analýza patentových systémů.....	63
8.1	STN International.....	63
8.2	Espacenet.....	63
8.3	Google Patent.....	64
8.4	Shrnutí.....	65
9	Závěr	66
	Seznam použité literatury	68

Seznam použitých zkratk

CA	Chemical Abstracts
CAS	Chemical Abstracts Service
CI	competitive intelligence
CLIR	Cross-Language Information Retrieval
DWPI	Derwent World Patents Index
EPO	Evropská patentová organizace
EPÚ	Evropský patentový úřad
ECLA	European Classification System (Evropského patentového třídění)
INID	International agreed Numbers for the Identification of Data
INPADOC	INternational PATent DOcumentation Center
JAPIO	Japonská informační společnost
ONTAP	Online Training and Practice
PCT	Patent Cooperation Treaty
SPC	Supplementary Protection Certificate
STN	The Scientific and Technical Information Network
TDKIV	Česká terminologická databáze z oblasti knihovnictví a informační vědy
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví
USPTO	United States Patent and Trademark Office
WIPO	World Intellectual Property Organization

Předmluva

Diplomová práce se zabývá analýzou patentových informací a zaměřuje se především na využití patentových informací v obchodním prostředí. V Ústavu informačních studií a knihovnictví bylo doposud zpracováno 6 diplomových prací s patentovou tematikou, ale významu a potenciálu patentových informací se příliš nevěnovaly. Patentovou tematiku jsem si zvolila z důvodu mého dlouhodobého zájmu o tuto oblast. Bakalářské studium jsem zakončila prací na téma Informační služby národních patentových úřadů nabízené přes internet a při specializačním studiu na Úřadu průmyslového vlastnictví (ÚPV) jsem vypracovala závěrečnou práci s názvem Porovnání vyhledávací strategie Espacenetu s národní databází patentů a užitných vzorů ÚPV. Přestože se bakalářská práce také zabývala tématem z průmyslově právní oblasti, nabyly z ní žádné části do diplomové práce použity. Ze závěrečné práce na Institutu ÚPV jsem do této práce použila informace týkající se Espacenetu.

Práce je rozdělena do 8 kapitol. Úvod přináší stručné představení duševního vlastnictví. Druhá a třetí kapitola se věnuje průmyslově právní problematice, konkrétně technickým řešením a informacím v nich obsažených. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na konkrétní využití patentové ochrany a patentových informací v obchodním prostředí. Následující dvě kapitoly přinášejí informace ohledně vyhledávacího procesu patentových informací. Poslední kapitola se kromě *competitive intelligence* věnuje především zdrojům patentových informací, a to jak placeným, tak volně dostupným. V závěru části práce jsou vyhodnoceny získané poznatky a nastíněny perspektivy dalšího rozvoje patentových informací. Na konci práce je uvedena použitá literatura a seznam obrázků a zkratk.

Použitá literatura je citována podle platné normy ISO 690:2010. Citační metoda vychází z principu citování pomocí prvního údaje záznamu a data vydáním, která je označována jako „Harvardský systém“ nebo „Harvardský styl“.

1 Úvod do duševního vlastnictví

V dnešní době hraje duševní vlastnictví pro úspěšnou podnikatelskou činnost velkou roli. Ještě v devadesátých letech 20. století byla aktiva organizace obvykle klasifikována jako fyzický kapitál, např. nemovitosti, výrobky, výrobní prostory, zařízení a finanční kapitál. V 21. století se však dostávají do popředí především nehmotná aktiva, tedy výsledky lidské tvořivosti, myšlení a vynalézavosti. Pro výsledky tvůrčí činnosti se užívá obecného pojmu „duševní vlastnictví“, které představuje nemateriální hodnoty reprezentované konkrétními duševními výtvoři vyjádřenými v objektivně vnímatelné podobě (Duševní vlastnictví, 2010, s. 5).

Duševní vlastnictví se z hlediska jednotlivých předmětů a jejich ochrany rozděluje na (Michálek, 2011):

- Díla chráněná podle autorského práva a práv s tímto právem souvisejících - díla literární a další díla umělecká a vědecká - díla hudební, dramatická, fotografická, výtvarná, architektonická apod. Za dílo se považuje rovněž počítačový program a databáze, pokud jsou vlastním autorovým duševním výtvořem.
- Předměty spadající pod průmyslově právní ochranu - technická řešení formou patentů a užitných vzorů, topografií polovodičových výrobků, předměty průmyslového designu formou průmyslových vzorů nebo různá označení ve formě ochranné známky, označení původu nebo zeměpisného označení. K právům průmyslovým lze zařadit i obchodní tajemství a know-how.

V podnikatelské sféře představují nehmotná aktiva organizace důležitý duševní kapitál (Obr. 1). Nemateriální faktory jsou začleněny do organizační struktury organizace ve formě strukturálního kapitálu (průmyslové vlastnictví, obchodní tajemství, pracovní dokumenty, externí publikace, vnitropodnikové databáze, atd.) do zaměstnanců ve formě lidského kapitálu (znalosti a know-how, kvalifikace, zkušenosti, atd.) a do vztahů s dodavateli, zákazníky a partnery ve formě tržního kapitálu (spolupráce a partnerské sítě, seznam zákazníků, atd.) (Duševní vlastnictví, 2010, s. 5-6).

Obr. 1 Duševní kapitál organizace (Duševní vlastnictví, 2010, s. 5)

Ochrana duševního vlastnictví je založena na řadě principů, které sledují zabezpečení žádoucí rovnováhy mezi soukromými a veřejnými zájmy, výlučnými právy a volnou soutěží. Duševní vlastnictví jako soukromé právo je dostupné pouze za určitých podmínek pro nové, originální, nezřejmé nebo zvláštní výsledky tvůrčí činnosti. Ochrana duševního vlastnictví má dočasnou povahu. Po uplynutí doby ochrany se výsledky tvůrčí činnosti zařazují do volného, veřejně dostupného užívání (Duševní vlastnictví jako zdroj kvalitativního rozvoje, 2004).

Duševní vlastnictví přispívá k výkonu firmy, proto by nemělo být ignorováno a mělo by být chráněno prostřednictvím některého typu dostupných práv. Pochopení, určení, spravování a rozvíjení nehmotných aktiv přináší firmě jednoznačný prospěch. Duševní kapitál ve formě práv k duševnímu vlastnictví se dnes považuje za jedno z nejvýznamnějších aktiv mnoha největších a nejmocnějších organizací světa. Podnik, který se pro žádnou ochranu nerozhodne, by měl alespoň vědět o právech ostatních. Neznalost může vést ke ztrátě hodnotných práv, nákladným soudním sporům nebo k obojímu. (Duševní vlastnictví, 2010).

2 Průmyslově právní ochrana technických řešení

Průmyslově právní ochrana je nedílnou součástí dlouhodobé podnikové strategie, zajišťuje konkurenceschopnost a dobré postavení na trhu. Pokud chce firma na určitém území nehmotný majetek využívat a chce mít zároveň právo užívání shodného řešení konkurenci zakázat, pak je jedinou možností zažádání o průmyslově právní ochranu formou patentů, užitných vzorů, průmyslových vzorů a ochranných známek. Jejím účelem je zajistit návratnost investic vložených do výzkumu a vývoje, zaručit výhody tvůrcům a majitelům nových technických řešení a zabezpečit výsledek jejich tvůrčí práce tak, aby jej snadno a rychle nezískala konkurence. Průmyslově právní ochrana nemůže sama o sobě zabránit padělení nebo kopírování třetí osobou, ale představuje účinný prostředek k prosazování práv z takovéto ochrany v případě sporu (Michálek, 2011).

Ochranu předmětů spadajících pod průmyslová práva zajišťují národní patentové úřady. Úřady poskytující práva na ochranu průmyslového vlastnictví se nazývají v každém státě různými jmény, např.: „patentový úřad“, „úřad průmyslového vlastnictví“, „úřad duševního vlastnictví“. V České republice vydává rozhodnutí ke vzniku těchto práv Úřad průmyslového vlastnictví v Praze (ÚPV). K povinnostem úřadů nepatří pouze udělování práv na výtvořiny duševní lidské činnosti, vést jejich registr a nabízet zákazníkům vysoce specializované služby, ale také, jakožto státní orgány, působit na poli mezinárodní spolupráce a plnit povinnosti z toho plynoucí.

Pro technická řešení jsou v současné době možné dva druhy právní ochrany, a to ochrana patentem nebo užitným vzorem.

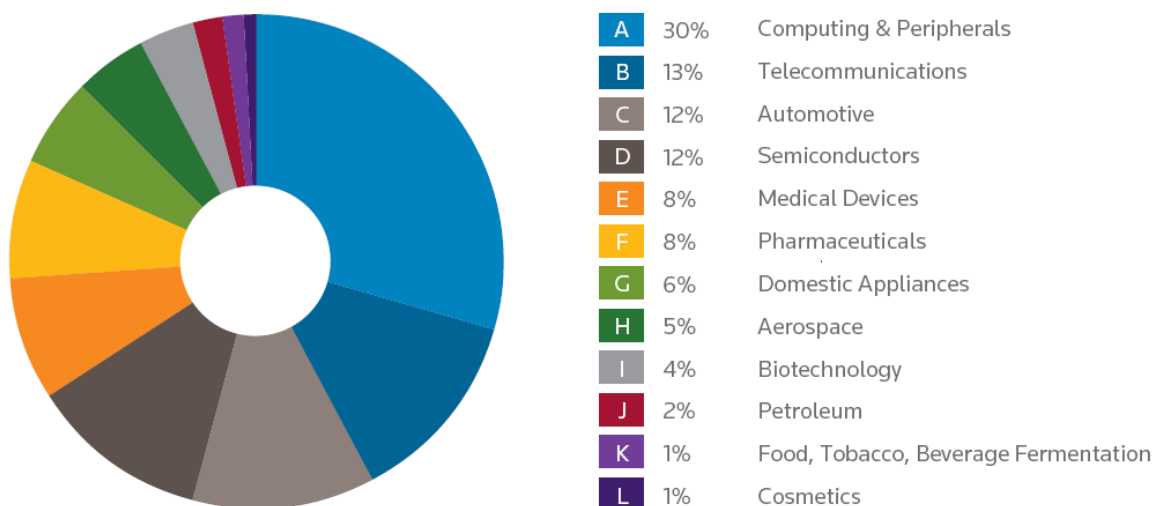
2.1 Patent

Patent je forma právní ochrany vynálezu (řešení z oblasti techniky) splňujícího zákonná kritéria na tuto ochranu. Majitel patentu má výlučné právo chráněný vynález využívat, tj. vyrábět, používat nebo prodávat, poskytovat souhlas k využívání jiným osobám (licenční smlouva) a má i právo převést patent na jinou osobu. Vynález, na který byl udělen patent, např. výrobek, zařízení k výrobě, chemická látka nebo výrobní postup, nesmí být bez souhlasu majitele vyráběn, nabízen k prodeji nebo využíván třetí osobou pro průmyslové nebo komerční účely. Pokud se patent týká výrobních postupů, majitel může třetí osobám zakázat tyto postupy používat (Česko. Úřad průmyslového vlastnictví, 2012).

Patenty jsou všeobecně dostupné pro vynálezy (výrobky nebo postupy) ve všech oblastech techniky. Podle patentového třídění může vynález spadat do jedné z následujících oblastí (Česko. Úřad průmyslového vlastnictví, 2011):

- lidské potřeby,
- průmyslové techniky, doprava,
- chemie, hutnictví,
- textil, papír,
- stavebnictví,
- mechanika, osvětlování, topení, zbraně, práce s trhavinami,
- fyzika,
- elektrotechnika.

Podle Thomson Reuters, který vytvořil žebříček dvanácti klíčových oborů podle počtu patentů (Obr. 2), patří mezi přední patentově chráněné obory s 30 % výpočetní technika a periferní zařízení, dále telekomunikace, automobilový průmysl, polovodiče, zdravotnická zařízení, farmacie, domácí spotřebiče, vzdušný a kosmický prostor, biotechnologie, ropný průmysl, jídlo, tabákové výrobky a fermentované nápoje, kosmetika.

Obr. 2 Patentová aktivita podle oborů 2011 (Thomson Reuters, © 2012)

Patenty jsou udělovány podle zákona na vynálezy (v České republice zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění), které splňují podmínky

patentovatelnosti. Patent musí splňovat následující podmínky (Duševní vlastnictví jako zdroj kvalitativního rozvoje, 2004):

- je nový, tzn., že není součástí známého stavu techniky, který byl zpřístupněn veřejnosti,
- zahrnuje vynálezeckou činnost, tzn., že v porovnání se známým stavem techniky není zřejmý pro odborníka v daném oboru,
- je průmyslově využitelný, tzn., že musí být využitelný v jakémkoliv druhu průmyslu, přičemž pojem „průmysl“ je třeba chápat v širokém smyslu, včetně zemědělství. Smyslem této podmínky je vyloučit z patentovatelnosti vynálezy, které nedosahují cíle vynálezu (např. perpetuum mobile) nebo, které mohou být používány pouze pro soukromé účely. V USA se užívá jiná definice patentu, která stanovuje, že patent lze udělit na vynálezy, které jsou užitečné.

Za vynálezy se nepovažují zejména objevy, vědecké teorie a matematické metody, estetické výtvary, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, programy počítačů, či podávání informací. Patent nemůže být také udělen na odrůdy rostlin a plemena zvířat a biologické způsoby pěstování rostlin a chovu zvířat, způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování a diagnostické metody používané na lidském nebo zvířecím těle a na vynálezy, jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům. Jinak je tomu v USA, kde, jak již bylo zmíněno výše, udělují patenty na vynálezy, které jsou užitečné. Obchodní metody, počítačové programy (software) a způsoby léčení jsou tak v USA patentovatelné, protože jsou užitečné.

Řízení o udělení patentu probíhá před příslušným patentovým úřadem na základě patentové přihlášky, která může být podána i elektronicky. Přihláška musí vedle vlastní žádosti o patent obsahovat popis vynálezu, popř. jeho výkresy a tzv. patentové nároky, které přesně vymezují předmět, pro nějž se ochrana požaduje. Podáním přihlášky vzniká přihlašovatelův právo přednosti (priorita¹) před každým, kdo podá shodnou přihlášku později.

¹ Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, čl. 4, odst. A 1) : „Kdo řádně podá žádost o patent na vynález (přihlášku vynálezu), o užitný vzor, o průmyslový vzor nebo model, o tovární nebo obchodní známku v jedné z unijních zemí nebo jeho právní zástupce, bude ve lhůtách níže stanovených požívat prioritního práva při podání přihlášky v ostatních zemích. Odst. C 1) pak uvádí, právo přednosti u vynálezů činí 12 měsíců.“

Příhláška je poté podrobena formálnímu průzkumu (zda přihláška splňuje formální požadavky), který provádějí z moci úřední všechny patentové úřady. Další postup se v mnoha zemích liší, ale pro většinu států platí, že po 18 měsících je přihláška zveřejněna a zpřístupněna veřejnosti. Až po úplném průzkumu, v němž bylo shledáno, že vynález splňuje všechny podmínky patentovatelnosti, může být udělen patent (Česko. Úřad průmyslového vlastnictví, 2012).

Doba trvání patentové ochrany činí 20 let od data podání přihlášky na území státu, kde nebo pro který byl patent udělen. Udržování patentu v platnosti je podmíněno placením každoročních udržovacích poplatků.

2.2 Užitný vzor

Užitnému vzoru se říká také „malý patent“, a to z toho důvodu, že se tento druh ochrany volí v případě předmětů s nižší vynálezeckou úrovní, popř. menšího ekonomického významu. Podmínky ochrany užitného vzoru se od ochrany patentem liší pouze požadavkem na úroveň řešení. Z možnosti ochrany užitným vzorem jsou však vyloučeny všechny způsoby výroby nebo pracovní činnosti a biologické reproduktivní materiály.

Užitné vzory se zapisují do rejstříku na základě tzv. registračního principu. Úřad narozdíl od patentové ochrany nezkontroluje, zda předmět přihlášky vyhovuje kritériím novosti a tvůrčí úrovně, tj. zda je způsobilý k ochraně. Zápisem užitného vzoru do rejstříku vzniká ochrana, jejíž účinky odpovídají účinkům patentu. Rychlý průběh udělení ochrany představuje výhodu zejména pro ty předměty, které jsou v době zajišťování ochrany již připraveny k uvedení na trh, přičemž k poměrně dlouhému řízení o udělení patentu by zůstaly dlouhou dobu (nebo případně vůbec) bez ochrany (Česko. Úřad průmyslového vlastnictví, 2012).

Na rozdíl od patentu vyžaduje ochrana užitným vzorem menší finanční náklady, ale doba platnosti užitného vzoru je maximálně 10 let.

Česká republika přijala ochranu užitným vzorem až v 90. letech podle německého zákona. Dá se říci, že užitný vzor je ve světě poměrně nový druh ochrany. Původně tato ochrana existovala pouze v Německu, Itálii, Španělsku a Japonsku. V posledních dvaceti letech se počet států uznávající ochranu užitným vzorem rozšířil (např. Rusko, Čína, Polsko,...), ale některé státy tento druh ochrany nepodporují (např. USA, Velká Británie, Skandinávie).

3 Patentové informace

Patentové informace jsou informace vztahující se k technickým informacím obsažených v patentových spisech. Jedná se souhrn údajů o výsledcích výzkumné, vývojové, popř. jiné tvůrčí činnosti, které byly přihlášeny k zajištění ochrany, nebo jim byla ochrana na základě expertízy udělena. Uvádí se, že až 70 % technických informací je publikováno pouze v patentových dokumentech, přičemž podstatná část z nich již nikde jinde není publikována (Čada, 2002).

Patentové informace se vyznačují následujícími specifickými rysy (Görig, 2010):

- přinášejí nejnovější poznatky s předstihem 3 až 5 let (před komerční publikací, resp. uvedením na trh),
- jsou monotematické (týkají se řešení jednoho technického problému),
- obsahují informace o světovém stavu techniky v oblasti příslušného řešení,
- zachycují směry a tendence vývoje v dané oblasti techniky,
- obsahují informaci o teritoriálním a časovém stavu průmyslově právní ochrany,
- obsahují povinně prvky třídění (znaky Mezinárodního patentového třídění),
- měly by být snadno dostupné a dobře vyhledatelné.

3.1 Zdroje patentových informací

Mezi fondy patentových informací se řadí popisy a patentové nároky zveřejněných patentových přihlášek, popisy a patentové nároky udělených patentů, popisy a nároky zapsaných užitných vzorů. Tyto dokumenty jsou základním zdrojem průmyslově právních informací včetně jejich rozsahu a obsahu. Dokumenty mají po celém světě jednotný charakter a obsahují v zásadě všude téměř stejné náležitosti, avšak hloubka jejich rozpracování se může v jednotlivých státech lišit.

3.1.1 Přihláška vynálezu

Přihláška vynálezu (Obr. 3) se skládá z žádosti o udělení patentu a podloh objasňujících vynález. Součástí přihlášky vynálezu mohou být i přílohy (např. plná moc, doklad o nabytí práva na patent, postupní prohlášení, prioritní doklad, doklad o uložení biologického materiálu). Po 18 měsících je přihláška zveřejněná, tak jak byla podaná, nebo v lehké úpravě,

kteřou vyřadoval patentový úřad nebo někdy i přihlařovatel. Změny mohou být provedeny z důvodu formálních nedostatků bránící ve zveřejnění (např. nekvalitní výkresy).

Přihlařka vynálezu obsahuje titulní stranu obsahující základní informace, podrobný popis vynálezu, nejméně jeden patentový nárok a výkresy, jsou-li součástí podloh.

Titulní strana představuje z informačního hlediska mimořádné množství kvalitních a rozhodujících informací. Často se z tohoto důvodu titulní strany sdružují do speciálních kolekcí. Jednotlivé položky druhu informací jsou zpravidla označovány INID kódy (*International agreed Numbers for the Identification of Data*). Jedná se očíslené kódy pro označování bibliografických dat (dle normy WIPO ST. 9), které byly zavedeny hlavně z důvodu mezinárodní srozumitelnosti (Čada, 2002). Mezi bibliografická data se řadí označení státu nebo mezivládní organizace, která přihlařku zveřejnila, číslo přihlařky, datum podání, datum zveřejnění, mezinárodní patentové třídění (u US přihlařek i národní třídění) a kód druhu dokumentu (dle normy WIPO ST. 16). Dále je zde uveden původce vynálezu, přihlařovatel vynálezu, zástupce, pokud je, název přihlařky vynálezu a anotace. Dříve nebyla anotace součástí patentových spisů, ale nyní se přidává z důvodu abstraktního vyhledávání v databázích. Pokud spis obsahuje výkres nebo chemický vzorec, je také na titulní straně uveden.

Vlastní popis vynálezu obsahuje statě o oblasti techniky, kam předmět vynálezu patří. Dále je stručně představen dosavadní stav techniky a jeho nevýhody. Jména, případně názvy konkrétních výrobců, firemní označení a hanlivé údaje o známých výrobcích nebo postupech se v popisu neuvádějí. Následně je popsána podstata vynálezu takovým způsobem, aby bylo možno pochopit technický problém a jeho řešení, a uvedou se případné výhodné účinky vynálezu ve vztahu k dosavadnímu stavu techniky. Blíže jsou vysvětleny výkresy, jsou-li doloženy, následuje podrobný popis konkrétních provedení vynálezu a možnosti jeho uplatnění, pokud již nevyplývá z předcházejících částí popisu vynálezu

Nejdůležitější částí patentového spisu z právního hlediska jsou **patentové nároky**, které určují rozsah a obsah průmyslověprávní ochrany. Z informačního hlediska mají již menší váhu, jelikož informace zde obsažené byly již uvedeny v předchozích částech spisu (Čada, 2002; Česko. Úřad průmyslového vlastnictví, 2012).

PŘIHLÁŠKA VYNÁLEZU

zveřejněná podle § 31 zákona č. 527/1990 Sb.

(19)
ČESKÁ
REPUBLIKA

ÚŘAD
PRŮMYSLOVÉHO
VLASTNICTVÍ

(22) Přihlášeno: **25.09.2012**

(40) Datum zveřejnění přihlášky vynálezu: **05.12.2012**
(Věstník č. 49/2012)

(21) Číslo dokumentu:

2012-658

(13) Druh dokumentu: **A3**

(51) Int. Cl.:

H04M 3/48 (2006.01)

H04M 3/432 (2006.01)

H04W 4/16 (2009.01)

(71) Přihlašovatel:

Rebstöck Martin, Sušice, CZ
REBSTÖCK CONSULTING s.r.o., Praha 1, CZ

(72) Původce:

Rebstöck Martin, Sušice, CZ

(74) Zástupce:

Langrova, s.r.o., Skřetova 48, Plzeň, 30100

(54) Název přihlášky vynálezu:

Způsob sdílení informací o časové dostupnosti uživatele telefonního přístroje

(57) Anotace:

Při způsobu sdílení informací o časové dostupnosti u uživatele telefonního přístroje je v prvním kroku nastaven v telefonním přístroji (1) uživatel (4) pomocí softwarové aplikace (2) nejméně jeden status (3). Status (3) obsahuje informace o aktuální a/nebo budoucí dostupnosti a/nebo zaneprázdněnosti uživatele (4) a/nebo o jeho schopnosti přijmout či odmítnout telefonní a/nebo videotelefonní hovor. Ve druhém kroku je

Obr. 3 Ukázka titulní strany přihlášky vynálezu, zdroj: Databáze patentů a užitných vzorů

ÚPV

3.1.2 Patentový spis

Patentový spis (Obr. 4) je veden národním patentovým úřadem k celému životnímu cyklu patentu - zejména k přihlášce, schvalovacímu řízení, udělení patentu a k licencím (Matušík, © 2009).

Udělený patent má stejný obsah jako přihláška vynálezu. Přihlašovatel může sice provádět úpravy přihlášky po celou dobu řízení, avšak úpravy a změny nesmějí jít nad rámec původního podání přihlášky. Na titulní straně oproti přihlášce přibudou nové bibliografické údaje: datum udělení patentové ochrany, číslo patentu, referenční dokumenty (citované spisy), které byly vzaty v úvahu při průzkumu. Změna nastane v poli přihlašovatele, který se stane po udělení patentové ochrany majitelem patentu.

Součástí patentových spisů bývají někdy i rešeršní zprávy (např. rešeršní zpráva vypracována pro PCT (*Patent Cooperation Treaty*) přihlášku u Mezinárodního rešeršního orgánu).

PATENTOVÝ SPIS

(19)
ČESKÁ
REPUBLIKA

ÚŘAD
PRŮMYSLOVÉHO
VLASTNICTVÍ

(21) Číslo přihlášky: **2012-284**
 (22) Přihlášeno: **26.04.2012**
 (40) Zveřejněno: **13.03.2013**
 (**Věstník č. 11/2013**)
 (47) Uděleno: **01.02.2013**
 (24) Oznámení o udělení ve Věstníku: **13.03.2013**
 (**Věstník č. 11/2013**)

(11) Číslo dokumentu:

303 690

(13) Druh dokumentu: **B6**

(51) Int. Cl.:

B25B 9/00 (2006.01)
B25B 23/10 (2006.01)
B25B 23/00 (2006.01)
B25B 23/14 (2006.01)
G01B 3/30 (2006.01)
G01B 3/00 (2006.01)

(56) Relevantní dokumenty:
 US 4576270 A; CZ PV 1987-4235 A.

(73) Majitel patentu:
 ŠKODA JS a.s., Plzeň, CZ
 (72) Původce:
 Nádeník Tomáš, Plzeň, CZ
 Ruchař Miloslav Ing., Plzeň, CZ
 (74) Zástupce:
 Langrova s.r.o., Skrétova 48, Plzeň, 30100

(54) Název vynálezu:
**Systém k měření prodloužení svorníků při
 současném momentovém dotahování
 utahovákem**

(57) Anotace:
 Systém k měření prodloužení svorníků při současném momentovém dotahování utahovákem je s výhodou využitelný pro přírubové spoje horního bloku jaderného reaktoru. Obsahuje utahovák s blokem převodu s elektronicky řízenými pohony a utahovacími tyčemi (53). Spodní konec utahovací tyče (53) je opatřen trubkovým klíčem (2). Utahovací tyč (53)

Obr. 4 Ukázka titulní strany patentového spisu, zdroj: Databáze patentů a užitečných vzorů ÚPV

3.1.3 Spis zapsaného užitečného vzoru

Na přihlášku užitečného vzoru se vztahují obdobné zásady jako v případě patentové přihlášky. Ke zveřejnění přihlášky zde nedochází, k zápisu užitečného vzoru do rejstříku a tedy zároveň ke zveřejnění dochází zpravidla za tři až čtyři měsíce po podání přihlášky. Spis užitečného vzoru (Obr. 5) neobsahuje anotaci a ani obrázek.

UŽITNÝ VZOR

(19) ČESKÁ REPUBLIKA	(21) Číslo přihlášky: 2012 - 26725 (22) Přihlášeno: 25.09.2012 (47) Zapsáno: 10.12.2012	(11) Číslo dokumentu: 24677 (13) Druh dokumentu: U1 (51) Int. Cl.: C05F 17/02 (2006.01)
 ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ		
(73) Majitel: Česká zemědělská univerzita v Praze, Technická fakulta, Praha - Suchbát, CZ		
(72) Původce: Mimra Miroslav Ing. Ph.D., Kostelec nad Orlicí, CZ Altmann Vlastimil doc. Ing. Ph.D., Horoměřice, CZ		
(54) Název užitného vzoru: Vibrační kompostér		

Obr. 5 Ukázka titulní strany zapsaného užitného vzoru, zdroj: Databáze patentů a užitných vzorů ÚPV

3.2 Dostupnost patentových informací

Patentové dokumenty patří mezi veřejně dostupné informační zdroje. Veřejnosti jsou zpřístupněny v papírové formě ve specializovaných knihovnách nebo elektronicky cestou věstníků a databází patentových úřadů nebo databázových center. Stále častěji jsou patentové informace také šířeny ve vědeckých časopisech a výzkumných databázích, ale primární zdroje patentových informací zůstávají nejdůležitějším pramenem pro patentové řešerše.

Dá se říci, že v současné době jsou patentové informace přístupné především přes jejich sekundární informační zdroje - patentové databáze. Celkový počet patentových dokumentů dostupných v online systémech se odhaduje na 65 milionů z cca 100 patentových úřadů z celého světa, z toho jich je v platnosti 10,3 %, tedy 6,7 milionů (údaj k roku 2008). Musí se brát ale v úvahu fakt, že spousta záznamů obsahuje pouze základní informace (např. jen bibliografická data) a pouze menší část má prohledávatelný abstrakt. Kompletní dokumenty

zahrnující informace i o právním stavu s plno-textovým vyhledáváním jsou dostupné pouze pro malý počet zemí. Konkrétně informace o právním stavu (placení poplatků, zrušení práva,...) nejsou vždy dostupné a je obtížné je získat (WIPO. Standing Committee in the Law of Patents, 2009).

Nedávná studie² provedená u Mezinárodního úřadu Světové organizace duševního vlastnictví (*International Bureau of World Intellectual Property Organisation*) zjistila, že téměř 30% dotazovaných patentových úřadů disponuje patentovými dokumenty stále pouze v papírové formě (WIPO. Standing Committee in the Law of Patents, 2009). Naopak vyspělé patentové úřady (např. Evropský patentový úřad a patentové úřady USA a Japonska) postupně přecházejí od tištěných dokumentů k tzv. bezpapírovému úřadu. To se projevuje například tím, že elektronicky podaná přihláška stojí méně než přihláška na vytištěném formuláři.

Přístupnost patentových informací hraje klíčovou roli nejen v oblasti vědy, ale také v ekonomickém prostředí. Proto je třeba neustále zdokonalovat jejich zprostředkování. Zlepšení dostupnosti patentových informací zahrnuje několik procesů (WIPO. Standing Committee in the Law of Patents, 2009):

- digitalizace patentových dokumentů,
- šíření informací (patentovými úřady mezi sebou, mezi patentovými úřady a komerčním sektorem),
- produkce online databází a zajištění přístupu,
- zvyšování povědomí mezi veřejností a vzdělávací programy,
- vývoj nástrojů pro zlepšení vyhledávání.

Pro zdárný proces udržování a šíření digitálních dokumentů hraje velkou roli především kvalita záznamů. Databáze patentových úřadů obsahují často nepřesná data, ať už z důvodu překlepových chyb, nebo z důvodu neaktualizování záznamů. Občas některé informace chybí úplně. Pro šíření patentových informací je tak nejdříve nutné přijmout opatření pro zlepšení kvality záznamů. V komerční sféře je na kvalitu záznamů kladen velký důraz. Databázová centra zaměstnávají řadu editorů, kteří opravují, ba dokonce obohacují záznamy o více údajů, aby byly pro uživatele co nejsnadněji vyhledatelné.

² WIPO- Circular CN.3027

Velký problém z hlediska dostupnosti představuje jazyk dokumentů. Patenty a užité vzory jsou vydávány v národním jazyce toho státu, ve kterém získaly ochranu. Z tohoto důvodu bývají patentové informace často nepřístupné pro uživatele, který neovládá řeč daného státu. V poslední době se tímto problémem zabývá řada poskytovatelů patentových databází. Zlepšení přístupnosti bývá nejčastěji řešeno strojovými překlady. Některé systémy umožňují i vyhledávání ve více jazycích, ale výsledky budou vždy v jazyku dotazu. Vzhledem k omezeným funkcionalitám této metody přecházejí někteří poskytovatelé na mezijazykové vyhledávání informací (*Cross-Language Information Retrieval* CLIR). Vyhledávač využívající CLIR najde více výsledků tím, že dotaz uživatele automaticky přeloží do dalších jazyků a nalezené výsledky poté převede zpět do jazyka dotazu. Systémy se ale nadále potýkají s náročnou patentovou terminologií užívající často nových termínů, které nejsou ještě známy obecným slovníkům. Do budoucna by uživatelé ideálně vyhledávali v mateřském jazyce a obdrželi by dokumenty v různých jazycích (World Intellectual Property Organisation, 2009).

3.3 Využití patentových informací

Jelikož jsou patentové informace veřejně přístupné, mohou sloužit různým skupinám uživatelů. Nejvíce patentové informace využívají patentové úřady, které podle nich rozhodují v rámci správního řízení o udělení průmyslově právní ochrany. Díky svému jedinečnému obsahu mohou být dále využívány dalšími skupinami, mezi které se řadí především:

- podniky operující v průmyslovém odvětví,
- výzkumné a vývojové instituce,
- orgány státní správy,
- malé a střední podniky,
- individuální vynálezci,
- odborníci přes průmyslové vlastnictví (knihovníci, patentoví zástupci, výzkumní pracovníci, ...),
- vzdělávací instituce a studenti vysokých škol.

Původním smyslem patentových informací bylo výhradně poskytnutí ochrany na vynález, ale v posledních letech představují také velice důležitý zdroj pro dosažení určitých výhod

v hospodářské soutěži, a tudíž jsou využívány společnostmi a institucemi po celém světě. Jejich význam v naší informačně orientované společnosti stále narůstá.

Mimo jiné mohou být patentové informace také využívány jako vhodné indikátory pro sestavování různých statistických analýz. Patentové statistiky přinášejí nejen informace o výsledcích a úspěšnosti výzkumu a vývoje, ale lze také podle nich sledovat šíření vědeckých znalostí a ekonomicky významné oblasti techniky. Patentové informace lze využít k (Organisation for Economic Co-operation and Development, s. 30-32):

- měření technické výkonnosti společností, regionů a zemí,
- měření nových technologií,
- měření šíření znalostí za pomoci patentové citační analýzy,
- sestavení geografických statistik podle adresy původce vynálezu a majitele patentu,
- sledování kariérních změn a výkonnosti jednotlivých vynálezců, výzkumných pracovníků,
- měření ekonomické hodnoty patentů podle počtu citací,
- měření vlivu univerzit na technický rozvoj,
- vytváření statistik pro určení patentové strategie společnosti,
- posouzení účinnosti patentového systému (posouzení hospodářského užitku patentu, sledování blokačních patentů, atd.),
- sestavení odhadů budoucího technického rozvoje,
- jako statistické údaje pro potřeby patentových úřadů.

4 Patentový systém a jeho význam pro inovační potenciál instituce a společnosti

Dynamičnost technologického prostředí klade na účastníky hospodářské soutěže obrovský tlak. Krátké cykly výrobků a rostoucí konkurence nutí instituce a společnosti inovovat a/nebo získat přístup k inovacím dalších společností, aby si udržely konkurenceschopnost na domácích a exportních trzích. Každý úspěšný podnik musí mít v dnešním světě dobře rozpracovanou inovační politiku.

Inovací se rozumí transformace vynálezu v obchodovatelný výrobek či postup. Komercializace vynálezu, který začne přinášet výnosy a zisk, je tedy klíčovou fází inovačního procesu.

Mezi hlavní důvody, proč společnosti inovují, patří (WIPO, 2009, s. 4):

- zdokonalení výrobních postupů za účelem úspory nákladů a zvýšení produktivity,
- představení nových výrobků, které uspokojí potřeby zákazníků,
- udržení si náskoku před konkurencí a/nebo zvýšit podíl na trhu,
- zajištění vývoje technologie za účelem uspokojení aktuálních a budoucích potřeb firmy a jejích zákazníků,
- zabránění technologické závislosti na technologiích jiných společností.

4.1 Patentová ochrana jako zdroj inovací

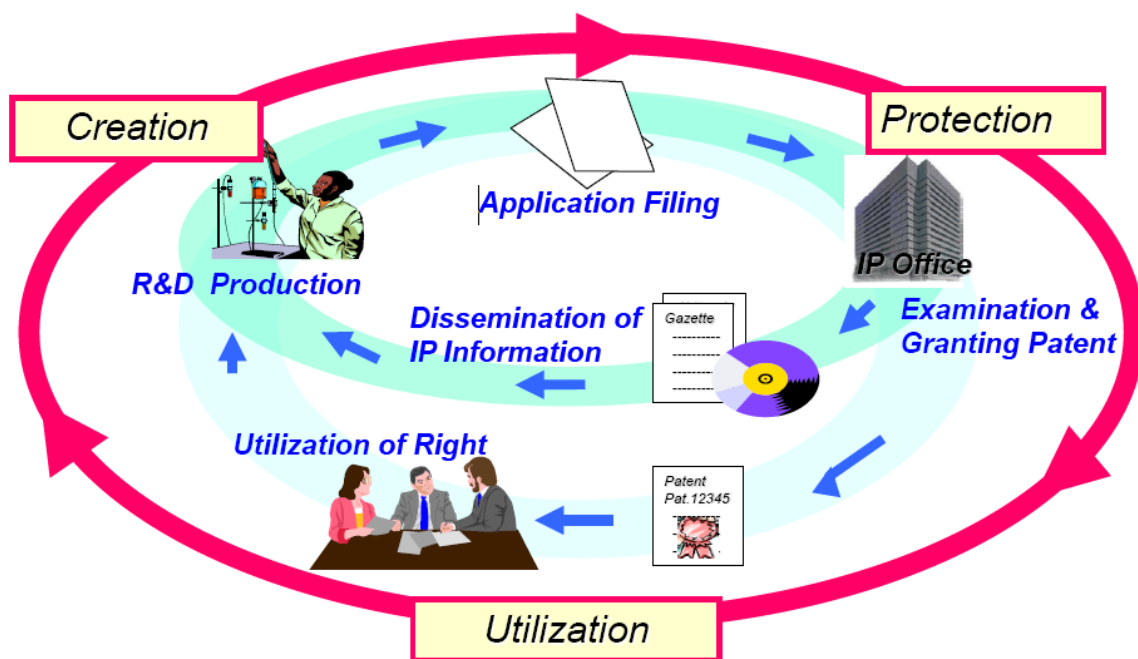
S významem nehmotných statků roste i význam adekvátní ochrany. Jednou z možností jak si společnosti mohou ochránit své nápady, je forma patentové ochrany. Průmyslově právní ochrana vyvolává u některých odborníků protichůdné názory. Jedna část odborné komunity se zastává názoru, že patentová ochrana brání inovačnímu rozvoji společnosti. Tato práce se však zcela přiklání k druhému názoru, který považuje patentovou ochranu za zdroj inovací. Tím, že vynálezce získá díky patentu dočasné monopolní postavení, dává zároveň veřejnosti přístup ke všem podstatným údajům týkající se vynálezu obsažených v patentovém dokumentu, které by jinak možná vůbec zveřejněny nebyly, nebo by byly zveřejněny bez podrobností. Zveřejněním vynálezu patentovým úřadem činí vynález dostupným veřejnosti a umožňuje ostatním vynález pochopit, inspirovat se jím a využívat jej pro výzkum nebo experimenty jako odrazový můstek k dalšímu technickému rozvoji (Duševní vlastnictví jako

zdroj kvalitativního rozvoje, 2004, s. 10). Patentové informace jsou tedy účinným nástrojem pro zamezení paralelního vývoje v oblasti vývoje a výzkumu a zároveň představují inspiraci pro oblast inovace a technického vývoje.

Patentový systém má tedy dvě důležité funkce:

- **Ochrannou funkci:** patent přináší majiteli konkurenční výhodu proti ostatním účastníkům hospodářské soutěže tím, že dává svému majiteli výlučné právo chráněný vynález využívat, poskytovat souhlas k využívání jiným osobám (licenční smlouva) anebo mu umožňuje převést patent na jinou osobu. Vidina patentové ochrany a s tím spojený možný komerční úspěch motivuje společnosti inovovat.
- **Informativní funkci:** patent svým zveřejněním dává veřejnosti přístup k informacím o nových technologiích s cílem stimulovat inovace a přispívat k hospodářskému růstu.

Funkce patentového systému vhodně vystihuje následující obrázek (Obr. 6). Podání přihlášky (*Application Filing*) vede po úspěšném správním řízení (*Examination and Granting Patent*) k patentové ochraně (*Protection*), která přináší majiteli výhradní práva patent užívat (*Utilization of Right*) a zajišťuje návratnost investic, které jsou použity na další vývoj a výzkum (*R&D Production*). Výhody patentové ochrany motivuje společnosti vytvářet nové produkty (*Creation*) a podáním patentové přihlášky se cyklus znovu opakuje. Zároveň slouží patentové dokumenty k šíření průmyslově právních informací (*Dissemination of IP Information*), které podporují inovační proces (*Creation*).

Obr. 6 Patentová ochrana a inovační cyklus (Nonaka, 2010)

4.2 Výhody patentové ochrany

Společnosti, které si uvědomují hodnotu svého inovačního potenciálu, mohou využít patentovou ochranu jako součást obchodní strategie. Získání patentové ochrany a její udržování v platnosti pomůže odradit potenciální porušovatele a přeměnit vynálezy v obchodní aktiva se skutečnou tržní hodnotou. Patenty představují pro podniky (WIPO, 2009, s. 5-6):

- Silnou pozici na trhu a výhodu oproti konkurenci - patent poskytuje svému majiteli výhradní právo zabránit ostatním v obchodním využití patentovaného vynálezu, tím může zabránit konkurenci ve vstupu na trh se stejným vynálezem. Společnost se tak může stát předním hráčem na příslušném trhu.
- Vyšší zisky nebo návratnost investic - patentová ochrana vynálezů pomůže získat zpět vynaložené náklady na výzkum a vývoj a dosáhnout vyšší návratnosti investic.
- Další příjmy z poskytnutí licence nebo postoupení patentu - majitel patentu může poskytnout licenci na svá práva k vynálezu dalším osobám za paušální platbu a/nebo licenční poplatky a získat tak pro společnost další příjem.

- Přístup k technologiím prostřednictvím křížových licencí – v rámci křížových dohod si společnosti vzájemně povolí využívání jednoho nebo více příslušných patentů za podmínek uvedených v dohodě.
- Přístup na nové trhy - poskytnutí licence na patenty (nebo dokonce na přihlášky patentů v řízení) dalším osobám může umožnit přístup na nové trhy, které by jinak byly nepřístupné. Za tímto účelem musí být vynález na příslušných zahraničních trzích rovněž chráněn.
- Snížené riziko porušení práv - patent sám o sobě neposkytuje „svobodu používání“, ale zabraňuje ostatním osobám v patentování stejných nebo podobných vynálezů.
- Zvýšenou možnost získat dotace nebo sehnat finanční prostředky za rozumnou úrokovou sazbu - vlastnictví patentů (nebo licence na používání patentů vlastněných jinými osobami) může zvýšit možnost sehnat kapitál potřebný k uvedení výrobku na trh. V některých odvětvích (např. biotechnologie) je nutné mít silné patentové portfolio pro přilákání rizikového kapitálu.
- Mocný nástroj v boji proti napodobovatelům a parazitujícím subjektům - vlastnictví patentu značně zvyšuje schopnost vést úspěšné soudní řízení proti napodobovatelům patentovaného vynálezu.
- Pozitivní image podniku - obchodní partneři, investoři, akcionáři a zákazníci mohou patentová portfolia považovat za důkaz vysoké úrovně odbornosti, specializace a technologických schopností společnosti. Tato skutečnost může být užitečná při shánění finančních prostředků, hledání obchodních partnerů, zlepšování profilu společnosti a zvyšování její tržní hodnoty. Většina podniků považuje za čest objevit se v statistických přehledech frekvence přihlášek vynálezů odborných časopisů a považují to za vhodný prostředek účinné reklamy.

Samotný patent však nepřináší automaticky obchodní úspěch. Patent je nástroj, který zvyšuje schopnost společnosti těžit ze svých vynálezů. To je důvod, proč společnosti a instituce do patentové ochrany investují. Zisk a konkurenční výhodu bude obecně přinášet pouze, pokud je výrobek, který je na patentu založen, úspěšný na trhu nebo zlepšuje dobré jméno firmy či posiluje její pozici při vyjednávání. Hodnota patentové ochrany závisí na tom, jak je dobře využívána. Proto je důležité zvolit systematický přístup k účinné komercializaci chráněného vynálezu.

V praxi existují určité základní faktory, které jsou zásadní pro úspěšné vytvoření hodnotné patentové ochrany. Patří mezi ně například (Duševní vlastnictví, 2010, s. 34):

- Inovace a technologický vývoj a výzkum nesmí probíhat izolovaně od reality komerčního trhu. Technologický vývoj by měl být vždy hodnocen z hlediska trhu nebo jeho obchodní hodnoty.
- Tvorba a ochrana inovací musí být vyvážena srovnatelným úsilím v oblasti komercializace.
- Úspěšné využívání patentových práv vyžaduje kompetentní a zodpovědnou osobu v organizaci, která se bude neustále věnovat správě patentového portfolia.

Zažádání o patentovou ochranu by mělo být pečlivě zváženo. Patent může být velice drahý, zvláště pokud se žádá i o evropskou či mezinárodní ochranu nebo může být obtížné jej získat, udržovat či prosazovat. Také by mělo být zvoleno vhodné načasování pro podání přihlášky vynálezu.

4.3 Patentové informace a jejich využití pro inovační proces

Inovační proces je definován jako sled činností s cílem vyvinout nový produkt nejlépe zakončený podáním patentové přihlášky. Jedná se o složitý předem naplánovaný proces, který se za žádných okolností neobejde bez informací obsažených v patentových dokumentech. Získávání a vyhodnocování patentových informací by mělo být nedílnou součástí znalostního managementu.

Patentové dokumenty představují jedinečný zdroj technických, právních a obchodních informací, která umožňují společnostem činit strategická rozhodnutí.

- Technické informace reprezentují současný stav techniky, díky nimž vynálezce získá přehled o novinkách v oboru a vyhne se zbytečným investicím do již zastaralých postupů. Bezpochyby tak technické informace představují základní zdroj informací pro posílení technologického rozvoje a inovačních aktivit.
- Právní informace obsažené v patentových dokumentech přinášejí přesné a aktuální informace o právním stavu přihlášek a udělených patentů a informace k rozsahu patentové ochrany a území, na které se ochrana vztahuje.

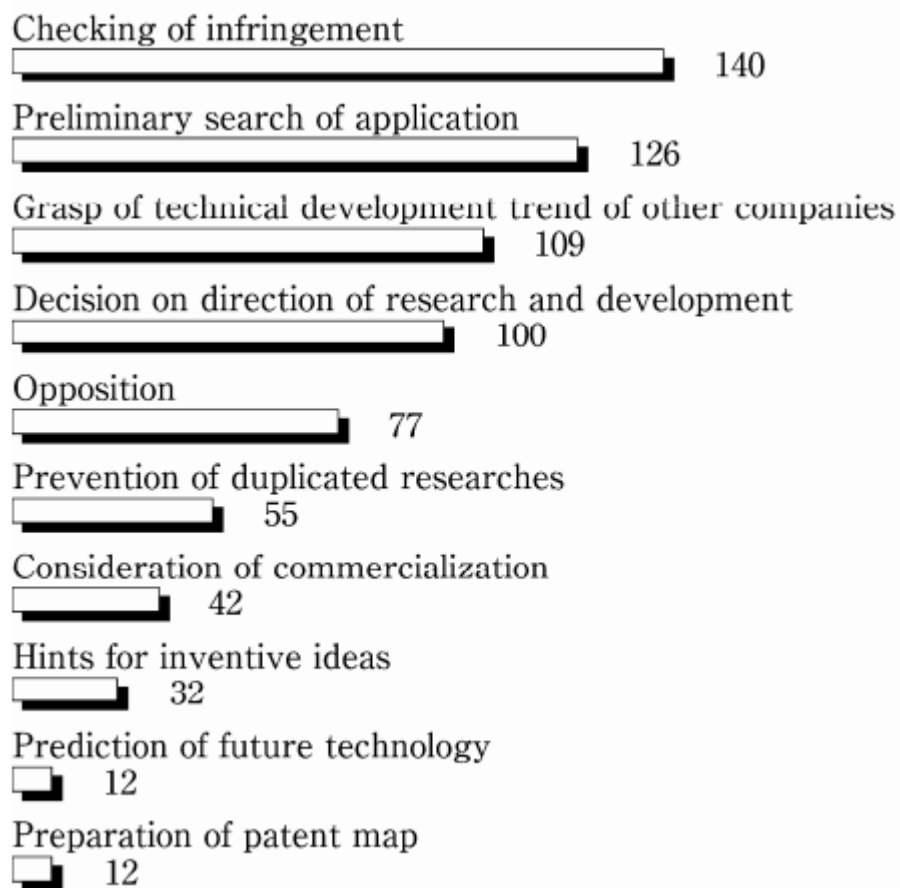
- V neposlední řadě jsou patentové dokumenty také užitečným zdrojem pro obchodní činnosti, mohou být využívány pro monitorování patentových aktivit konkurenčních společností a také pomáhají určovat strategické plánování společností a institucí.

Patentové informace jsou cenné ve všech aspektech činnosti společnosti - ve výzkumu, vývoji, výrobě, komercializaci i celkovém řízení. Společnosti investující čas a peníze do technických inovací se musejí tedy dobře orientovat v patentovém systému. Jen tak lze zajistit, že společnost maximálně využije vlastní inovační a tvůrčí schopnosti, vytvoří výhodné partnerství s dalšími majiteli patentů a vyvaruje se nedovoleného používání technologie, kterou vlastní jiné osoby či subjekty (WIPO, 2009). Dolování dat z patentových dokumentů je odborná činnost vyžadující praxi, zkušenosti, orientaci v technické a právní oblasti, znalost databází a schopnost strategického myšlení.

Pravidelným sledováním patentových dokumentů mohou společnosti například (Duševní vlastnictví, 2010):

- zjistit stav techniky v konkrétním technickém sektoru a určit vývojové trendy,
- sledovat nové vývojové trendy v konkrétní technologii,
- sledovat činnost relevantních společností v daném sektoru,
- získat náměty pro oblasti inovace a technického vývoje,
- plánovat aktivity v oblasti výzkumu a vývoje,
- zjistit pravděpodobnou patentovatelnost svých výrobků a výrobních postupů,
- získat řešení konkrétního technického problému,
- zkoumat konkurenční prostředí v konkrétní technické nebo obchodní oblasti v tuzemsku i zahraničí,
- hledat možné dodavatele, obchodní partnery nebo výzkumná centra
- zjistit technologie, které jsou k dispozici zdarma (patenty, kterým vypršela platnost),
- zamezit opakování výzkumu prováděného někým jiným,
- určit nové způsoby použití známých technologií,
- zabránit možnému porušení patentovaných technologií (vyvarování se porušování práv třetích osob).

Účelem využití patentových informací se zabýval Japonský patentový úřad, který provedl průzkum mezi společnostmi zahrnující 243 respondentů. Šetření přineslo následující výsledky: největší počet společností využívá patentové informace za účelem vyvarování se porušování průmyslových práv, následují předběžné rešerše zpravidla pro určení novosti vynálezu, sledování trendů technického rozvoje u jiných firem, dále jsou patentové informace využívány k rozhodnutí o zaměření výzkumu a vývoje, pro podání námitek (proti udělení patentu, případně návrh na zrušení patentu), pro prevenci duplicitního výzkumu, pro posouzení možností uplatnění výrobku na trhu, dále jsou patentové informace využívány jako inspirace pro nové, navazující vynálezecké myšlenky, pro předvídaní budoucích technologií a v poslední řadě slouží pro tvorbu patentových map.

Obr. 7 Průzkum využívání patentových informací společnostmi, (Japan. Shokosho. Tokkyokyoku, 2006)

Současné podnikové aktivity zahrnují obrovské investice do výzkumu a vývoje, nebo do nákupu zařízení a vybavení. Z tohoto důvodu bývají patentové dokumenty klíčovým zdrojem informací před zahájením vlastního inovačního procesu. Investování do již známých skutečností nebo dokonce porušování práv třetí osob, by mohlo mít pro podniky

z ekonomického hlediska fatální důsledky. Průzkum potvrzuje, že právě zjišťování patentové čistoty, tedy zda patent nezasahuje do práv třetí osoby, a vynálezecké novosti figurují na prvním místě.

5 Vyhledávací a analytické metody práce s patentovými dokumenty a informacemi

Nejdříve je vhodné objasnit pojem „vyhledávání informací“, který databáze TDKIV³ definuje jako: „Činnost, jejímž cílem je identifikace relevantních dokumentů nebo informací v informačních zdrojích (např. plnotextové nebo bibliografické databáze). Vyhledávání informací probíhá obvykle na základě konkrétního požadavku uživatele za pomoci dotazovacích a selekčních jazyků“ (Švejda, 2009b).

V současné době, kdy probíhá nejen digitalizace papírových dokumentů, ale dokumenty jsou již od počátku vytvořené a spravované v digitální formě (*born-digital*), se vyhledávací činnost odehrává nejčastěji v online rešeršních systémech. Elektronizace informací zasáhla i do průmyslově právní oblasti. Z počátku zpřístupňovaly patentové informace pouze specializovaná databázová centra, ale pod tlakem veřejnosti se k této činnosti připojily i patentové úřady, které postupně začaly zpřístupňovat svoje data prostřednictvím internetu.

Z hlediska přístupu mohou být elektronické zdroje rozděleny následovně (Papík, 2011, s. 65-66):

- přístupné přes profesionální online systémy,
- přístupné v tzv. dávkovém režimu (off-line),
- přístupné na optických médiích,
- přístupné výlučně na internetu,
- přístupné v kombinaci různých způsobů (např. kombinace webového rozhraní pro přístup do profesionálních databází).

5.1 Patentové rešerše

Rešeršní proces je definován podle databáze TDKIV jako: „Výsledek (popř. proces) vyhledávání informací ve formě dokumentografických nebo faktografických záznamů, popř. plných textů dokumentů. Rešerše se zpracovává na základě rešeršního požadavku uživatele, který je zformulován pomocí dotazovacího jazyka do rešeršního dotazu; při provádění

³ TDKIV-Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy

rešerše se uplatňuje rešeršní strategie. Podle charakteru obsažených informací se rozlišuje dokumentografická nebo faktografická rešerše; rešerše fixovaná na nosič se považuje za sekundární dokument (Švejda, 2009). Patentové rešerše zahrnuje pouze patentovou literaturu. Souhrn prací zahrnující kromě vlastní rešerše též analýzu a vyhodnocení získaných informací, se nazývá patentový průzkum.

Patentové průzkumy a rešerše jsou součástí nejen vědeckovýzkumných prací, ale také podnikatelských a marketingových aktivit. Výsledky rešerší jsou důležitým zdrojem pro určování dalšího technického vývoje a firmy podle nich stanovují svoji budoucí politiku. Díky průzkumům získávají společnosti přehled o světovém stavu techniky a dokáží si tak získat a udržet konkurenční výhodu oproti dalším podnikům v odvětví (Pičman, 2008, s. 10).

Patentové rešerše patří k velice specifickým činnostem a jen zkušený rešeršér dokáže získat hodnotné a relevantní výstupy. Aby byla patentová rešerše kvalitně provedena, musí rešeršér rozumět technickým a právním oblastem, zvládat alespoň pasivně dva cizí jazyky a navíc musí ovládat metody a technologie při práci s informacemi. Provádění rešerší a průzkumů profesionálními rešeršéry tak patří ze strany veřejnosti k nejžádanějším službám.

Rešeršní proces se skládá z následujících etap (Papík, 2011, s. 91):

- analýza informačního požadavku,
- výběr informačního zdroje,
- rešeršní strategie,
- výstup výsledku,
- dodání primárního dokumentu.

5.1.1 Přípravná etapa

Do přípravné etapy se zahrnuje analýza informačního požadavku a výběr informačního zdroje.

Jak již bylo zmíněno, patentové rešerše a průzkumy patří k velice náročným vyhledávacím procesům a proto si přihlašovatelé vynálezů nechávají nejčastěji zpracovat rešerši pracovníky patentového úřadů nebo u patentových zástupců. Prvním krokem rešeršního postupu je tedy formulace informační potřeby do informačního požadavku, který je adresován informačnímu specialistovi. Zadání informačního požadavku probíhá ideálně prostřednictvím řízeného rozhovoru.

Strategickou částí v přípravné fázi rešeršního postupu, je výběr vhodných zdrojů. Správné zvolení se odvíjí od zkušenosti rešeršera.

Důkladnost a systematicčnost přípravy na rešerši většinou výraznou měrou ovlivňuje následný výsledek. Přípravná fáze není formální úřadování, ale základ, který vede k optimální cestě směřující k dosažení očekávaného výsledku (Čada, 2002, s. 52).

5.1.2 Vyhledávací etapa

Vyhledávací etapa zahrnuje rešeršní strategii a výstup výsledku.

Rešeršní strategie představuje zvolení určitého postupu pro vyhledávání v informačních zdrojích, který vede k získání relevantních dokumentů.

Nejčastěji se využívají tyto tři typy rešeršních strategií (Papík, 2011, s. 101):

- strategie stavebních kamenů (*building blocks*) - dekompozice informačního požadavku na jednotlivé prvky a určení logických vazeb mezi nimi,
- strategie rostoucí perly (*growing pearl*) – ze získaného relevantního dokumentu je vybrán určitý termín, který je následně použit pro další vyhledávání s cílem rozšířit počet dokumentů,
- strategie omezení (*limits*) – snížení počtu dokumentů na přijatelnou míru (od úplnosti směrem k přesnosti) na základě omezujících podmínek (např. omezení časové, jazykové, aj.).

Volba optimální strategie je velice důležitá. Patentové databáze obsahují miliony záznamů a právě přesné definování dotazu zamezí enormnímu informačnímu šumu. Nesprávné vymezení dotazu vede k velkému rozšíření nebo k přílišnému zúžení rešerše, což má podstatný vliv na kvalitu průzkumu a jeho výsledek, časovou náročnost a vynaložené finanční náklady (Pičman, 2008, s. 11).

Rešeršní strategie mohou být z hlediska práce s uživatelským rozhraním rozdělovány na rešerše analytické a intuitivní (Papík, 2011, s. 102):

- analytické vyhledávání využívá analytických nástrojů jako jsou dotazovací jazyky, logické operátory aj.,
- intuitivní vyhledávání se obejde bez znalostí analytických nástrojů a využívá pouze přátelského uživatelského rozhraní (prohlížení rejstříků).

Profesionální rešeršéři musí bezpodmínečně ovládat analytické nástroje pro vyhledávání. Přestože i databázová centra nyní nabízejí přívětivá rozhraní přes WWW přístup, která například umožňují prohlížení v patentovém třídění, znalost funkcí podpůrných prostředků vyhledávání je velice důležitým aspektem pro vymezení rešeršního dotazu.

Pro přesné definování rešeršního dotazu je třeba:

- výběr vhodného informačního zdroje pro vyhledání informací,
- znalost rešeršního jazyka (s maskou a bez masky),
- vhodné zvolení klíčových slov (synonyma, opisy),
- správné použití operátorů pro určení vztahu mezi pojmy (Booleova algebra, vzdálenostní (proximitní) operátory, vztahové (relační) operátory),
- využívání znaků pro zkracování a nahrazování libovolného znaku (wildcards),
- znalost patentového třídění.

V průběhu vyhledávání se pak rešeršního dotaz ladí podle vyhledaných záznamů, tzn. zobecnění nebo zúžení dotazu.

5.1.2.1 Operátory a znaky pro vyhledávání

Pro analytické vyhledávání jsou operátory a zástupné znaky jedním z nejdůležitějších nástrojů pro vyhledávání.

Booleova algebra, nazvaná podle irského matematika George Boolea, 1815-1864), patří mezi nejpoužívanější operátory, přestože má také své nevýhody. Booleovské operátory slouží k určení logických vztahů mezi klíčovými slovy a tím pomáhají najít co nejvíce relevantní informace. Jedná se o operátory AND (logicky součin - „a“), OR (logický součet - „nebo“), NOT (logická negace – „ne“), XOR (vylučovací „nebo“).

Proximitní operátory specifikují pořadí anebo vzdálenost mezi dvěma vyhledávanými slovy. Jejich použití se v různých systémech velmi liší. Užívají se především v placených databázích. Příklady operačních operátorů: (w), (n), (l), (a), (s), near, with, adj.

Pro vymezení rozsahu číselných dat se používají **relační operátory** (=, <, >, <=, >=)

Zástupné znaky představují speciální znaky, které jsou schopny nahradit jeden nebo více libovolných znaků ve vyhledávacím výrazu. Mohou být aplikovány na pravém či levém konci či uprostřed termínu. Pro nahrazování znaku se používají tyto symboly: *, ?, %, \$, #.

5.2 Patentové analýzy

Patentové analýzy, založené na statistických a bibliometrických metodách, vytvářejí užitečné ukazatele pro firemní potřeby. Mohou být využívány k odhalování trendů v technické oblasti a k monitorování inovační strategie konkurentů.

Věda zabývající se patentovými analýzami se ve světě objevuje pod pojmem *patinformatics* (v češtině ekvivalentní termín neexistuje). *Patinformatics* je vědní disciplína zabývající se analýzou patentových informací, která si klade za cíl odhalit vztahy a trendy v průmyslově právní oblasti. Patentové analýzy zahrnují (Trippe, 2003):

- *Patent intelligence* - využití patentových informací k identifikaci technických možností organizace pro potřeby strategického plánování.
- Patentové mapy (*patent mapping*) – vizuální reprezentace souvisejících patentových dat.
- Patentové citační analýzy (*patent citation analysis*) – zkoumání citovanosti patentových dokumentů pro určení kvality patentů a také pro identifikaci potenciálních licenčních partnerů.

V posledních letech stoupl počet udělených patentů a analýza tak velkého množství dokumentů se stala velice obtížná. V reakci na tento problém se začaly objevovat nové nástroje usnadňující práci řešerům. Statisticko analytické řešerše se dříve prováděly výhradně v MS Excel. Později přišly databázová centra s výkonnými nástroji umožňující grafická zobrazení a nyní je možné provádět patentové analýzy ve specializovaných analytických softwarech s pokročilými vizualizačními nástroji. Původně byly tyto softwary vyvinuty pro vojenské a kriminologické účely. První komerční analytické nástroje začaly používat poradenské firmy, až v posledních letech se tento trend rozšířil i do průmyslově právní oblasti. Nyní na trhu existuje mnoho druhů od různých firem, ale všechny jsou založeny na standardních analytických technikách. Liší se od sebe především ve schopnosti vytěžovat různé zdroje dat a v zobrazovacích technikách. V poslední době se objevují snahy o přechod od statistických metod k sémantickým algoritmům.

Využívání těchto nástrojů je velice drahé. K získání relevantních výsledků potřebuje software porovnat a vyhodnotit stovky, někdy až tisíce dokumentů, a získání každého jednotlivého dokumentu stojí nemalé peníze.

Tyto sofistikované nástroje jsou obecně schopny provádět (Yang et al., 2008):

- histogramy – prezentace dat pomocí sloupcového grafu zobrazující frekvenční data,
- čištění dat - procesy zlepšování kvality a použitelnosti dat (vylučování, doplňování, sjednocení formátů dat,),
- vztahové analýzy - identifikace a grafická prezentace souvislostí, které se vztahují k určité události, lokalitě, organizaci či osobě,
- kategorizace textu (zatřídění do kategorie), shlukování dokumentů (seskupování dokumentů na základě vzájemné podobnosti), extrakce informací (převedení nestrukturovaného nebo částečně strukturovaného textu do strukturované podoby),
- mapy klastrů (shluků) – zobrazení vazeb mezi klastry pomocí vysoce kvalitní vizualizace,
- aktualizace klastrových map,
- citační analýzy – citovanost dokumentů,
- zpracování přirozeného jazyka,
- federativní vyhledávání - souběžné prohledávání více různých typů zdrojů.

Patentové analýzy lze účelně využít v různých fázích výzkumu a vývoje nebo při plánování obchodní strategie společnosti. Patentové analýzy mohou odpovídat na otázky typu:

- Jaká je situace u našich patentů v porovnání s patenty společnosti X?
- Kolik patentů se týká technologie Y?
- Jak si stojí naše patentové přihlášky vůči v současnosti udělovaným patentům?
- Kdo cituje naše patenty?
- Jak by vypadalo patentové portfolio se spojením s firmou X?
- Jak můžeme zlepšit naši patentovou činnost?

6 Typologie patentových rešerší

Rešerše lze obecně rozdělit na:

- Jednorázové rešerše (tzv. retrospektivní), které zahrnuje materiály k danému tématu za stanovené období k určitému datu. Optimální časová hloubka závisí na životnosti informací v příslušném oboru (několik měsíců nebo i několik desítek let).
- Průběžné rešerše (tzv. periodické), které nepřetržitým sledováním daného tématu poskytují uživateli v pravidelných intervalech informace o nových skutečnostech.

Patentové rešerše člení D. Pičman (2008, s. 11) podle způsobu definování rešeršního dotazu, tj. zda se dotaz dotýká přímo vlastní podstaty dokumentu nebo zda se dotaz definuje pomocí bibliografických údajů. Základní typologie tedy rozlišuje dva typy rešerší: tématické neboli věcné a bibliografické.

6.1 Tématické rešerše

Rešeršní dotaz na tématickou rešerši se realizuje zadáním patentového třídění, klíčových slov nebo deskriptorů. Využitím těchto selekčních údajů získá rešeršér věcné informace o vynálezu, např. jeho funkce, chemické složení určité látky, výrobní postup, konstrukce atp. Konstrukce dotazu a následné vyhodnocení relevance výsledků vyžaduje značné vědomosti z technické a právní oblasti, znalost cizích jazyků a také informačních technologií.

6.1.1 Průzkum na stav techniky

Průzkum stavu techniky zjišťuje úroveň techniky v určité zájmové oblasti v celosvětovém kontextu. Tyto průzkumy jsou prováděny před podáním přihlášky, zahájením výzkumu, zaváděním nových výrobních programů, ale také před nákupem licencí, atp. Díky těmto průzkumům získává zájemce ucelený přehled o současném stavu techniky a nemůže se mu stát, že by investoval čas a peníze do již zastaralých postupů. Typická otázka pro provedení průzkumu na stav techniky bývá například: „Co je nového v chemickém průmyslu?“.

Retrospektiva průzkumu se řídí stavem poznání a technickou úrovní v daném oboru a obvykle nepřesahuje 5 let. Někdy je však nutné vyhledat průmyslová práva v celém svém rozsahu, tj. od podání první přihlášky patentu.

Zdrojem pro provádění průzkumu na stav techniky je nejčastěji patentová literatura (zveřejněné patentové přihlášky, popisy k patentům, užité vzory, patentové věstníky,

judikáty, výstupy z databází), jelikož přináší aktuální informace a průzkumy provedené patentovými úřady prokázaly, že pouze dva až čtyři vynálezy z deseti jsou popsány v jiné, než patentové literatuře. Využívají se ale i jiné prameny, jako jsou články v odborných periodikách, diplomové a disertační práce, firemní literatura atp.

Rešeršní dotaz se definuje nejvhodněji pomocí patentového třídění, ale jelikož patentová třídění nemohou být zcela dokonalým selekčním jazykem, a to z důvodu pochybení při zařizování spisů a také neustálým vývojem vědy, na které nejsou třídění schopna rychle reagovat, je nezbytné vyhledávat i klíčovými slovy či deskriptory (Pičman, 2008).

6.1.2 Průzkum novosti (patentovatelnosti)

Průzkum novosti provádějí patentové úřady pro zjištění, zda předmět přihlášky vynálezu splňuje podmínky stanovené zákonem pro udělení patentu nebo si průzkum provádí sami přihlašovatelé před podáním přihlášky, aby si ověřili, zda má vůbec smysl žádat na jejich vynález ochranu. Průzkum novosti zjišťuje, zda určitý vynález byl či nebyl součástí světového stavu techniky před datem, než je datum priority vynálezu. Vynález se tedy považuje za nový, není-li součástí stavu techniky, tzn., že dané řešení nebylo již dříve popsáno nebo použito pro stejný účel. Vynález se považuje také za nový, jsou-li stávající technologie zkombinovány nebo použity novým způsobem. Jelikož Úřad během toho průzkumu posuzuje způsobilost přihlášeného řešení k ochraně, posuzuje se zároveň vynálezecká činnost, tj. zda pro vynález nevyplývá pro odborníka zřejmým způsobem ze známých skutečností, a průmyslová využitelnost vynálezu. Rešerše na novost tedy odpovídá na otázku: „Mohu získat pro svůj vynález patentovou ochranu?“.

Informační prameny pro provádění průzkumy jsou obdobné jako o průzkumu na stav techniky, ale musejí se brát v potaz i ústní sdělení, např. přednášky přednesené na veřejně dostupném shromáždění, jelikož by mohly být na závadu novosti.

Podstatou rešerše je nalézt shodné znaky daného řešení ve veřejném dokumentu či projevu, které vyjadřují nejpodstatnější povahu předmětu vynálezu. Charakteristické znaky řešení jsou buď identické (tj. plně shodné co do funkce a formy zpracování) nebo ekvivalentní (tzn. že plní pouze stejnou funkci) s význaky přihlášeného předmětu vynálezu (Pičman, 2008).

6.1.3 Průzkum právoplatnosti udělení

Jedná se o zvláštní druh průzkumu novosti, který se provádí v případě námitek proti novosti či vynálezecké činnosti již chráněného technického řešení. Průzkum zkoumá stav techniky

k datu priority patentu za účelem nalezení předuveřejnění technického řešení popsaného v kolizním patentovém dokumentu. Tyto průzkumy provádějí především pracovníci patentových úřadů a stává se podkladem pro zrušovací řízení. V případě užitných vzorů se tento typ průzkumu používá při výmazovém řízení. Hloubka průzkumu je v tomto případě prakticky neomezená (Pičman, 2008).

6.1.4 Průzkum patentové čistoty (průmyslově právní nezávadnosti)

Průzkum patentové čistoty zjišťuje, zda určitý předmět techniky (výrobek, technologie atp.) může být volně využíván v příslušném státě bez nebezpečí porušení platných průmyslových práv třetích osob (práv z patentů, užitných vzorů, průmyslových vzorů a ostatních práv duševního vlastnictví). Průzkum lze provést jen ve vztahu ke konkrétnímu teritoriu a přesně stanovenému časovému údaji. Tento typ průzkumu se uplatňuje především před nákupem a prodejem licencí, před uváděním nových výrobků na nové trhy, atd. Klasickou otázkou zájemce o průzkum patentové čistoty může být: „Naše společnost chce začít vyrábět produktu X v zemi Y. Jsou v té zemi platné patenty, které by mohly bránit výrobě?“.

Tento typ průzkumu lze provést výlučně z patentové literatury (pro výklad rozsahu jsou rozhodující především patentové nároky) a neméně důležitým zdrojem jsou také judikáty, které rešeršérovi poskytují informace o patentoprávních sporech v ČR nebo zahraničí. Retrospektiva se provádí podle platnosti patentů, což je 20 let, s výjimkou u farmaceutických výrobků a výrobků na ochranu rostlin, kdy dodatkové osvědčení (*Supplementary Protection Certificate*) prodlužuje patentovou ochranu až o 5 let.

Tento typ průzkumu je velice náročný jak po technické stránce, tak po stránce právní a informační. Jelikož se průmyslově právní situace se neustále mění, nelze právní nezávadnost vždy 100% zaručit.

Při průzkumu je třeba posuzovat (Pičman, 2008, s. 16):

- technický obsah,
- právní obsah podle platné právní úpravy na daném území,
- ekonomický obsah (ocenění rozsahu náhrad ve prospěch majitele ochrany),
- druhy ochrany,
- na které objekty mohou být vydány patenty,
- doba platnosti ochranného dokumentu,

- podmínky získání průmyslově právní ochrany,
- nepřímá ochrana,
- způsob určení rozsahu a obsahu ochrany,
- otázky související s vyčerpáním práv,
- možnost dodatečné ochrany (SPC).

6.1.5 Prognostické průzkumy (statistické analýzy)

Zvláštním druhem patentových průzkumů jsou statisticko analytické rešerše, které vyhodnocují dění v určitém oboru za dané časové období. Tyto průzkumy jsou zejména vyžadovány ze strany firemního sektoru pro potřeby *Competitive Intelligence*. Díky specializovaným nástrojům databázových center lze sledovat, kterým směrem se dané obory ubírají a jak si firma stojí vůči konkurenci. Nové vizualizačním softwary umožňují navíc zobrazit výsledky v podobě grafů, map, atd. (Pičman, 2008).

6.2 Rešerše na bibliografická data

Bibliografické patentové rešerše se zpravidla provádějí jako součást rešerší a průzkumů tematických. Rešeršní dotaz se obvykle definuje číslem patentového dokumentu, jménem majitele patentu, jménem autora vynálezu atp. Oproti tematickým rešerším se tyto rešerše se považují za méně náročné.

6.2.1 Rešerše na patentové rodiny

Rešerše na patentové rodiny vyhledává ke konkrétnímu patentovému spisu obdobnou přihlášku či patent v jiném státě. Univerzálně platná definice patentové rodiny neexistuje, ale obecně lze popsat patentovou rodinu, jako soubor publikovaných dokumentů souvisejících se stejným vynálezem, nebo několik vynálezů sdílející společné aspekty, které jsou publikovány v různém časovém období ve stejné zemi nebo v různých státech a jsou odvozeny od stejné priority. Prostřednictvím tohoto typu rešerše lze tedy zjistit, v jakých zemích je vynález přihlášen či chráněn. Obecně platí, že podle velikosti patentové rodiny se dá odhadovat významnost vynálezu ve svém oboru.

Rešerše na patentové rodiny je obvykle požadována jako doplněk k průzkumu na stav techniky, novosti nebo patentové nezávadnosti. Dotaz je definován kódem země původu dokumentu a publikačním číslem patentové dokumentu, např. číslem patentu nebo číslem

prioritní přihlášky, zde je nutné uvést i rok podání patentové přihlášky v zemi původu vynálezu. Někdy je nezbytné uvést také kód druhu dokumentu, např. „A“ (patentová přihláška) nebo „B“ (patent). Zdrojem pro provedení rešerše jsou hlavně databáze obsahující patentové rodiny, např. Espacenet, EPIDOS (dříve INPADOC), WPI-Derwent (Pičman, 2008).

6.2.2 Jmenná rešerše

Rešerše na jméno zjišťuje patentové aktivity právnických nebo fyzických osob, tedy přihlašovatelů nebo původců vynálezů. Rešerše může odhalit strategické záměry a cíle firem nebo výzkumných institucí. Požadavek před provedením rešerše může znít třeba: „Chceme znát všechny patenty firmy X v oboru Y“. Jak předchozí otázka naznačuje, v některých případech je nutné vymežit rešerši i po věcné stránce. Velké společnosti mají většinou podáno velké množství přihlášek nebo udělených patentů a proto se rešerše zužuje jen na dokumenty z určité oblasti techniky nebo jen na některý druh dokumentů (Pičman, 2008).

6.2.3 Rešerše na právní stav patentových dokumentů

Tento typ rešerše se uplatňuje při zjišťování, zda určitý patent platí nebo neplatí. Právní stav patentových dokumentů se v průběhu času mění, patent může být neplatný z důvodu neplacení udržovacích poplatků nebo vzdáním se práva k němu. Na základě rozhodnutí patentových úřadů nebo soudu může být platnost některých patentových nároků omezena nebo přímo zrušena. Mezi nejčastěji užívané databáze pro tento druh rešerše se řadí databáze EPIDOS, která obsahuje i právní stav patentových dokumentů vybraných států (Pičman, 2008).

7 Competitive intelligence a patentové informační systémy

Competitive intelligence (CI) a patentové systémy spolu úzce souvisejí. Pro potřeby sledování a získávání informací z technické oblasti, jsou patentové databáze jedním z nejdůležitějších zdrojů.

7.1 Competitive intelligence

Termín *competitive intelligence*, pro který je běžně používán akronym CI, je definován v databázi TDKIV jako: „*Zjišťování, sledování a vyhodnocování konkurenčního prostředí (firmy, organizace) s cílem odhalit slabé a silné stránky konkurence, rozpoznat její strategické záměry. Zahrnuje analýzu a syntézu dat, resp. informací, které se transformují do strategických znalostí, shromažďování informací o konkurenci a sledování subjektů firemního okolí (trh, stát, právo a legislativa, politické a demografické souvislosti)*“ (Kimlička, 2009). Někdy se pro tento proces, a to zejména v praxi, užívá i širších termínů *business intelligence* nebo *market intelligence*, které jsou chápány jako nadřazené termíny pro CI.

V české terminologii není ekvivalent pro CI ještě zcela ustálený, ale jako nejužitečnější se jeví termín „konkurenční zpravodajství“. Pro správné porozumění obsahu pojmu CI je vhodné objasnit význam anglického slova *intelligence* resp. *zpravodajství*. Jak uvádí Tomáš Vejlupek (2001) anglické *intelligence* se používá ve dvou různých kontextech:

1. Ve vztahu ke schopnostem člověka (obecně ve vztahu k jakémukoliv organismu nebo systému) je to schopnost adaptovat se na prostředí resp. na jeho změny. Tomu odpovídá české slovo *inteligence*. Základem *inteligence* je: i) schopnost rychle analyzovat komplexní problémy, ii) schopnost syntézy a vytváření nových schémat a iii) schopnost využít vytvořených závěrů k užitečné akci.
2. Ve vztahu k činnosti člověka (organizace) je to schopnost informovat za účelem porozumění nějaké situaci a možnosti ovlivnit její vývoj. Zároveň je to ale i výsledek této činnosti, tj. znalost určená pro daného člověka, v jemu srozumitelné podobě, v okamžiku umožňujícím její využití k dané akci. Tomu odpovídá české slovo *zpravodajství*.

Dále upozorňuje na nejčastější omyly při používání slova „zpravodajství“ v souvislosti s CI, a to jednak v souvislosti s pojmem zpravodajská služba (z pohledu laika tedy něco společného s tajnými službami a špionáží) a jednak v souvislosti s pojmem např. televizní zpravodajství (tedy něco společného s médii, výstřižkovou službou, monitoringem atd.).

Snahy o to získat informace o konkurentovi a být tak úspěšnější na trhu zde byly vždycky, ale CI jako obor se začal formovat v 70. a 80. letech minulého století ve Spojených státech. Velkým mezníkem byl vznik organizace *Society of Competitive Intelligence Professionals* (SCIP), nyní *Strategic and Competitive Intelligence Professionals*, která se stará o propagaci CI, a díky níž se CI jako forma etického a legálního zpravodajství důrazně distancovalo od nelegální průmyslové špionáže (*industrial espionage*). Na konci 80. let se techniky CI dostaly do Evropy, přičemž k největšímu rozšíření přispěly veřejné konference ve druhé polovině 90. let (West, 2001, st. vii).

V současném globalizovaném podnikatelském prostředí nabývá CI stále většího významu. Podniky získávají díky CI ve správnou dobu relevantní informace nejen o konkurenci a jejích produktech, službách a marketingových aktivitách, ale také z okolí sledovaných subjektů (trh, právo, legislativa, politické a demografické souvislosti). Díky analýze získaných dat jsou schopné čelit nečekaným událostem a být o krok napřed před konkurencí. CI je tak dnes součástí všech nejlepších společností.

Závěrem lze CI shrnout jako proces vyhledávání a vyhodnocování informací, který si klade za cíl předstihnout konkurenci. CI není pouhé vyhledávání v databázích či na internetu, ale jedná se o týmovou spolupráci expertů z obchodu a marketingu a lidí z výzkumu nebo informačních specialistů, kteří dokáží vyhledané informace zanalyzovat do té míry, že je možné se podle nich rozhodnout (Fuld, 2013; Papík, 1998).

7.1.1 Proces CI

Podle Tomáše Vejlupka (2001) má CI 4 hlavní fáze:

1. řízení (kladení otázek),
2. sběr informací (relevantní fakta),
3. analýza (vytváření hypotéz a závěrů),
4. distribuce (formulace odpovědí) – přetvoření znalostí získaných při analýze do podoby umožňující koncovému uživateli (manažer) využít tuto znalost ke konkrétnímu rozhodnutí.

7.1.2 Informační zdroje pro CI

Jak uvádí Richard Papík (1998) informační zdroje pro účely CI mají obvykle tyto formy:

1. zdroje nepublikované (nezveřejněné), které se získávají nejčastěji metodou primárního průzkumu v terénu, tedy dotazováním a pozorováním potenciálních zákazníků či prostřednictvím testování výrobku,
2. tzv. šedá literatura („polopublikované“ informační zdroje) jakou jsou například výzkumné zprávy, technické zprávy, disertace, konferenční materiály apod.,
3. zdroje publikované (zveřejněné).

Publikované informace

Publikované informace jsou dvojího druhu - tištěné a, dnes již nejvíce využívané, elektronické. Díky počítačovým a internetovým technologiím jsou elektronické informační zdroje snadno dostupné komukoli nepřetržitě 24/7. Vyhledávání dat a informací prostřednictvím veřejně přístupných informačních zdrojů spadá do oblasti sekundárního průzkumu a získané zdroje se nazývají sekundárními.

Sekundární online zdroje mohou být následující (Papík, 1998):

- finanční a kreditní informace (např. účetní uzávěrky),
- přehledy, katalogy, rejstříky firem (nejvíce s tzv. kancelářskou informací),
- burzovní zprávy (včetně hodnocení brokerskými společnostmi),
- tiskové zprávy a další zpravodajské texty,
- zprávy popisující trhy a průmyslová odvětví (*market research reports*, předpovědi trhů),
- informace o výrobcích,
- informace zaměřené na spotřebitele, včetně výsledků testů výrobků,
- informace o osobnostech oborů,
- záležitosti průmyslového vlastnictví (ochranné známky a patenty),
- dokumenty právního a legislativního typu,
- konferenční a veletržní materiály,
- zdroje informací o tendrech,
- demografické informace,
- informace vázající se k teritoriím a poskytující charakteristiky zemí.

7.2 Patentové informační systémy

Instituce, které se pokoušejí dosáhnout náskoku před konkurencí pomocí inovací, musí bezpodmínečně sledovat oblast průmyslového vlastnictví. Patentové dokumenty jsou důležitým zdrojem technologických informací pro rozvoj konkurenčních výhod a řadí se tak mezi nejvyužívanější informační prameny pro potřeby CI. Sledování průmyslově právních informací prostřednictvím internetu, databází patentových úřadů či prostřednictvím specializovaných databázových center je tak nedílnou součástí CI.

7.2.1 Databázová centra

Databázová centra začala vznikat již v 60. letech minulého století a téměř vždy byla založena na profesionálních a komerčních základech. Jejich služby jsou placené a výstupy z databázových systémů jsou obvykle řešeny speciálními licenčními smlouvami. Smluvní vztahy navazuje většinou informační zprostředkovatel, např. firma, knihovna nebo informační instituce. Jelikož se jedná o finančně nákladnou záležitost, málokdy jsou služby předplacené pouze jednotlivcem (Papík, 1999).

Uživatel má tři možnosti placení:

- předplatné – z vložené částky se odečítají prostředky za využití služby,
- model pay as you go – platí se poplatek za skutečnou informaci (např. za zobrazené záznamy apod.),
- čas za připojení (tzv. connect time) – dnes se již tolik nevyužívá.

Dříve byla databázová centra dostupná pouze po profesionálních sítích zcela nezávislých na internetu a komunikovala výhradně přes speciální dotazovací jazyky, případně později přes menu systémy. Nyní jsou využívány telekomunikační cesty převážně cestou internetu a díky přívětivým uživatelským maskám dostupných prostřednictvím WWW rozhraní jsou databázová centra dostupná širokému okruhu uživatelů, tedy i úplným začátečníkům. Nejvíce však komerční databáze využívají uživatelé s pokročilými znalostmi rešeršních jazyků. Na rozdíl od volně dostupných zdrojů na internetu nabízejí totiž databázová centra služby s tzv. přidanou hodnotou (*value added*), tedy služby spočívající ve vyšší kvalitě zpracování informací. Komerční databáze užívají dotazovací jazyky, které umožňují velice přesně definovat rešeršní dotaz pomocí všech možných logických operátorů, dokáží zpracovávat statistické analýzy získaných dat, např. analýzy přihlašovatelských aktivit vybraných firem atp. či umožňují speciální druhy zobrazení výsledků.

Některá databázová centra produkují databáze i na elektronických nosičích typu CD nebo DVD, které mohou přinést uživatelům jisté výhody, uživatel není především omezen poplatky za jednotlivé rešerše a může si dovolit i chybná zadání, ale oproti online databázím nemohou poskytnout ty nejaktuálnější informace (Pičman, 2009).

Komerční databáze představují účinný nástroj pro monitorování (Lopezová, 2003):

- vědeckých a technologických aktivit,
- vývoje technologií a v podstatě tak vývoj trhů,
- konkurenčních subjektů a jejich potenciálního chování,
- intelektuální síly a inovačního potenciálu institucí,
- prověřování důvěryhodnosti partnerů na základě „informačních stop“ v oblasti patentů a ochranných známek,
- provádění specializovaných statistických analýz, které mohou mít charakter *data-mining*-ových technologií.

7.2.1.1 STN International

Databázové centrum STN International⁴ (*The Scientific and Technical Information Network*), (Obr. 8), založeno v roce 1996, provozuje kolem 200 databází zaměřených na přírodní a technické vědy, přičemž patentové informace tvoří jejich nedílnou součást. STN je tvořeno třemi významnými informačními centry. Jedná se o evropskou centrálu Fachinformationszentrum Karlsruhe (FIZ Karlsruhe) v Německu, Chemical Abstracts Service (CAS) ve Spojených Státech a japonské informační centrum JICST (*Japan Informaiton Center of Science and Technology*), která působí nezávisle na sobě, ale díky jejich propojení se uživateli jeví jako homogenní celek. V České republice zastupuje STN firma Medistyl.

⁴ <http://www.stn-international.de>

Obr. 8 Domovská stránka STN International

STN zpřístupňuje databáze zaměřující se především na tyto obory:

- biologie a biotechnologie,
- chemie,
- elektronika e telekomunikace,
- medicína,
- farmakologie,
- geologie,
- inženýrství a konstrukce,
- matematika,
- fyzika,
- zemědělství.

Soupis všech databází lze procházet na webu STN podle abecedního seznamu nebo podle oborů, tzv. klastrů, což jsou soubory databází zaměřených na stejnou vědní skupinu. Každá

databáze je obohacena o tzv. *Summary sheet*, kde jsou uvedeny podrobné informace o obsahu, producentech, cenách atd.

Významnou součástí STN jsou patentové databáze. STN jako jediné databázové centrum na světě zpřístupňuje pod jednotnou platformou tyto 3 patentové databáze (Národní klastr informačního vzdělávání, 2013):

- Derwent World Patent Index (DWPI),
- CAplus/CAS REGISTRY,
- INPADOCDB/INPAFAMDB.

Databáze **DWPI** (producent Thomson Reuters) se s více než 50 miliony patentových dokumentů považuje za přední světový zdroj patentových informací. STN zpřístupňuje databázi ve třech verzích: standardní verze WPINDEX, verze pro předplatitele Thomson Reuters WPIDS a verze pro předplatitele s rozšířenými abstrakty WPIX. Jednotlivé záznamy jsou pod přísnou editorskou kontrolou ručně opravovány a doplňovány, výsledkem jsou vysoce kvalitní bibliografické informace. DWPI navíc používá několik vlastních třídících systémů. Kromě Mezinárodního patentového třídění, evropského třídění ECLA a národních třídění USA a Japonska lze vyhledávat i podle třídění Derwent (*Derwent Classification*) a podrobnějších manuálních kódů pro elektronickou oblast (*Derwent Manual Codes*). Speciální třídění pro chemickou oblast je přístupné pouze předplatitelům Thomson Reuters. Retrospektiva databáze sahá do roku 1963 a její aktualizace probíhá každé 3-4 dny.

Databáze **Chemical Abstracts Plus** (producent CAS) poskytuje největší a nejaktuálnější kolekci vědeckých informací zaměřených na chemii a příbuzné obory na světě. Obsah CAplus vychází ze sledování více než 1 600 chemických časopisů z celého světa. Patentové spisy tvoří asi 20 % všech dokumentů. Významnou částí této sbírky je **CAS Registry**, která obsahuje více než 50 milionů registrovaných chemických látek.

Volně dostupná patentová databáze Evropského patentového úřadu (EPÚ) INPADOC je přístupná přes STN ve dvou specializovaných verzích- **INPADOCDB** umožňuje vyhledat patentové dokumenty a jejich právní stav, **INPAFAMDB** se zaměřuje na vyhledávání patentových rodin. Databáze obsahují patentové informace z 90 patentových úřadů z celého světa, zahrnující EPÚ a WIPO.

Kromě těchto klíčových databází poskytuje STN přístup k plnotextovým a dalším patentovým databázím. Podle klastru PATENTS se jedná o tyto databáze (Fachinformationszentrum Karlsruhe, © 1998-2013a):

- AUPATFULL - Australian patent applications and specifications
- CANPATFULL - Canadian patent applications and specifications
- CASREACT - The Chemical Abstracts Reaction Search Service
- CNFULL - China (CN) Patents Full Text
- CROPU - Crop Protection File
- DGENE - Derwent Genesequence database
- DPCI - Derwent Patents Citation Index
- ENCOMPAT / ENCOMPAT2 - API EnCompass Patent Database
- EPFULL - European Patents Fulltext database
- FRANCEPAT - French patent applications & granted patents
- FRFULL - Full text of French patent applications & inventors
- FSTA - Food Science Technology Abstracts
- GBFULL - United Kingdom (GB) Patents FULL Text
- IFIPAT - The IFI Patent database
- IMSPATENTS - IMS LifeCycle, Patent Focus
- JAPIO - Japanese Patent Applications
- JPFULL - Patent Applications, Granted Patents and Utility Models
- KOREAPAT - Korean Patent Abstracts
- LITALERT - Records for patent and trademark infringement lawsuits
- NTIS - Government Reports Announcements
- PATDD - The German Patent file
- PATDPA - The German Patent database
- PATDPAFULL - The German Patent Full Text database

- PATDPASPC - The German Supplementary Protection Certificates
- PCTFULL - Patent Cooperation Treaty database
- PCTGEN - Nucleic Acid and Protein Sequences database
- PIRA - Paperbase International's Pulp and Paper file
- PQSCITECH - ProQuest Science and Technology
- PS - Pharmaceutical Substances
- RAPRA - Rubber, Plastics, Adhesives, and Polymeric Composites
- RDISCLOSURE - Research Disclosures full text database
- RUSSIAPAT - Russian patents
- TULSA / TULSA2 - Petroleum Abstracts
- USGENE - The USPTO Genetic Sequence Database
- USPAT2 - Companion file to USPATFULL
- USPATFULL - U.S. Patents and Trademark Office's Patent Fulltext database
- USPATOLD - Companion file to the USPATFULL and USPAT2 files

Vstup do STN je možný přes 6 různých řešení přístupu (Fachinfromationszentrum Karlsruhe, © 1998-2013b):

STN Express je plně integrovaný komunikační software navržený zejména pro profesionální rešeršéry, který umožňuje snadné a efektivní online vyhledávání. Program je vyvinut pro práci pod Windows a nyní je dostupná jeho nejnovější verze 8.4. Vyhledávání je realizováno pomocí dotazovacího jazyka Messenger (*STN Messenger Command-Language*) v příkazovém řádku. Velkým plusem tohoto programu je možnost konstrukce dotazu v offline režimu, který se pak následně nahraje do STN. Díky tomuto způsobu šetří uživatelé čas a s ním spojené náklady.

STN on the web představuje webový přístup ke kompletnímu registru databází v STN. Toto řešení kombinuje dotazovací jazyk STN s moderními webovými technologiemi, které obohacují obsah o hypertextové odkazy, obrázky integrované v textu či kontextovou nápovědu.

Software **STN AnaVist** pracuje s tzv. vizualizačními rešeršními nástroji, které jsou vhodné zejména pro zobrazování chemických struktur. Dále program nabízí možnost analýzy a vizualizace informací z odborné literatury a patentů. Díky funkcím, které umožňují odhalovat tržní trendy a vztahy, se stává software AnaVist velice důležitým nástrojem pro oblast CI.

STN Viewer je webový nástroj určen pro uživatele patentových informací, který poskytuje jednoduchou správu a vyhodnocování plných textů patentových dokumentů.

STN Easy představuje WWW rozhraní, které bylo navrženo zejména pro začátečníky, kteří neznají dotazovací jazyk STN. Uživatelské rozhraní nabízí 4 módy pro vyhledávání: Easy Search, Advanced Search, CAS Number Search a Patent Lookup. Uživatelům je však dovolen přístup pouze k 85 databázím STN.

STN Easy for Intranets je modifikací rozhraní STN Easy, které je vhodné například pro pracovní skupiny.

Všechna připojení a komunikace mezi uživateli a databázovým centrem probíhá přes šifrované připojení typu SSL (*Secure Sockets Layer*), které zaručuje bezpečnou výměnu údajů.

Pro přístup do databází je nutné uhradit poplatek za jednotlivá vyhledávání nebo navázat smluvní vztahy formou předplatného. Uživatelé mohou také využít služby **STN Sneak Preview**, která nabízí neplacený přístup do 6 výukových databází, z nichž 3 jsou patentové, kde si lze vyzkoušet zadávání dotazu pomocí příkazového jazyka. Přístupová doba je omezena na 15 minut.

7.2.1.2 Proquest Dialog

Počátky databázového centra Dialog⁵ (Obr. 9) sahají do roku 1964, kdy společnost Lockheed Missiles and Space Company založila tzv. Vědecko-technickou laboratoř, která měla za úkol vytvořit plně automatizovaný systém zpracování informací. Postupně Lockheed získává licence od různých společností na provoz jejich vlastních systémů a databází a vzniká služba s názvem Dialog Information Retrieval Service se sídlem v kalifornském Palo Alto. V roce 1972 se Dialog stává se čtyřmi databázemi prvním komerčním databázovým centrem na světě. Ve druhé polovině 80. letů odkupuje Dialog od společnosti Lockheed informační koncern Knight-Ridder, který později odkoupí i švýcarské databázové centrum Data-Star.

⁵ <http://www.dialog.com>

V roce 1997 odkupuje obě databázová centra britská firma Market Analysis and Information Database (MAID) a mění si jméno na Dialog Corporation plc. Tři roky poté se stává součástí společnosti Thomson Corporation (nyní Thomson Reuters). Posledním majitelem se v roce 2008 stává ProQuest, který zahájil postupnou integraci všech databází z center Dialog a DataStar pod novou platformu ProQuest Dialog. ProQuest Dialog (Obr. 2) je v současnosti největším databázovým centrem na světě pokrývající databáze ze všech oborů lidské činnosti. Dialog je zastupován v České republice firmou Albertina (Horvát, 2011).

Obr. 9 Domovská stránka centra Dialog

Dialog zajišťuje přístup k více než 600 databázím, které jsou detailně popsány v tzv. modrých listech (*Bluesheets*). Každá databáze je označena registračním číslem, kterým se databáze vyvolává (například U. S. Patents Fulltext má číslo „654“). Kromě vědeckotechnologických databází spravuje Dialog velké množství obchodně ekonomických databází, společenských, novinářských (např. texty významných světových novin), různé encyklopedie atd. Pro potřeby patentových specialistů není výčet patentových databází tak lukrativní jako pro jiné oblasti, ale Dialog má například jako jeden z mála k dispozici databázi anglických abstrakt z čínských patentových dokumentů (Pičman, 2009). Databáze stejného oborového zaměření jsou sdružovány do tzv. kategorií *OneSearch*.

- Kategorie PATENTS zahrnuje tyto databáze (Dialog, 2013):

- CLAIMS/Current Patent Legal Status (123)
- CLAIMS/U.S. Patents (340)
- Chinese Patent Abstracts in English (344)
- Derwent Patents Citation Index (342)
- Derwent World Patents Index (351)
- Derwent World Patents Index (for users in Japan) (352)
- Derwent World Patents Index First View (331)
- Ei EnCompassPat (353)
- European Patents Fulltext(348)
- French Patents (371)
- German Patents Fulltext (324)
- IMS Patent Focus (447)
- INPADOC/Family and Legal Status (345)
- JAPIO–Patent Abstracts of Japan (347)
- LitAlert (670)
- U.S. Patents Fulltext (1971–1975) (652)
- U.S. Patents Fulltext (1976+) (654)
- WIPO/PCT Patents Fulltext (349)

Přístup do databázového centra je realizován přes 6 různých rozhraní (Albertina icome Praha, © 2003-2013):

Dialog1 nabízí webové rozhraní s jednoduchou vyhledávací maskou, kde není zapotřebí znalosti specializovaného dotazovacího jazyka *Dialog command language*. Výběr konkrétních databází je umožněn pomocí listování v sekcích, které obsahují předem nadefinovanou nabídku databází. Procházet lze 9 možných sekcí: Biotech, Business Intelligence, Chemical, Engineering, Energy, Intellectual Property, Marketing, Pharmaceutical, World News.

Webové rozhraní **DialogClassic** je navrženo pro profesionální rešeršéry, kteří chtějí využívat sofistikovaných možností WWW rozhraní v kombinaci s *Dialog command language*.

DialogPRO, realizováno přes WWW rozhraní, zajišťuje přístup k databázím z oborů reklamy, biotechnologie, konkurenční zpravodajské činnosti, konsultací, obrany, energetiky, inženýrství, průmyslového vlastnictví za jednotnou poměrně nízkou cenu s možností neomezeného čerpání informací. Dalším významným rysem je možnost navolit si potřebnou databázovou kolekci „na míru“. Služba je výhodná zejména pro firemní sektor.

DialogSelect umožňuje webový přístup do omezené kolekce centra Dialog. Uživatelům přináší jednoduchou masku pro vyhledávání a 11 předdefinovaných sekcí: DialogBusiness, DialogChem, DialogEnergy, DialogFood, DialogGov, DialogIP, DialogMed, DialogNews, DialogPharma, DialogReference, DialogTech. K předplatnému služba zajišťuje automatické zasílání novinek prostřednictvím e-mailu.

DialogWeb nabízí webový přístup do všech databází Dialog přes jednoduché uživatelské rozhraní. Rešeršní dotaz lze zadat bez znalosti dotazovacího jazyka, ale zkušenější rešeršéři mohou použít i *Dialog command language*. Výstupy lze zobrazovat ve struktuře HTML a dalších formátech. Předplatitelé mohou využít uživatelského účtu pro upozorňování a správu novinek.

DialogLink 5 je komunikační software pro rychlejší online přístup k databázím. Profesionálním rešeršérům nabízí speciální funkce a nástroje pro zadávání dotazu a zobrazení výsledků.

Od září 2010 jsou databáze centra Dialog postupně integrovány pod novou uživatelsky přívětivou platformu **ProQuest Dialog**. Platforma Dialog zůstává zatím nadále plně funkční. Migrace dat by měla být ukončena během tohoto roku (2013). Informace k jednotlivým databázím jsou uvedeny v tzv. *ProSheets*.

Uživatelé mohou využít podpory výuky rešeršních strategií prostřednictvím online kurzů, tutoriálů, videí anebo si mohou vyzkoušet vyhledávání ve výukových databázích ONTAP[®] (*ONline Training And Practice*), které jsou dostupné zdarma po zadání přístupového hesla. Pro vygenerování hesla se zájemce nemusí nutně přihlašovat, stačí využít volně dostupné přihlašovatelské údaje na stránkách centra v sekci *Free Practice Searching*. Jedním z online kurzů dostupných zdarma je *Competitive Intelligence Searching Using DialogWeb*, který zahrnuje 6 lekcí a zájemci o CI si zde mohou vyzkoušet vyhledávání informací o

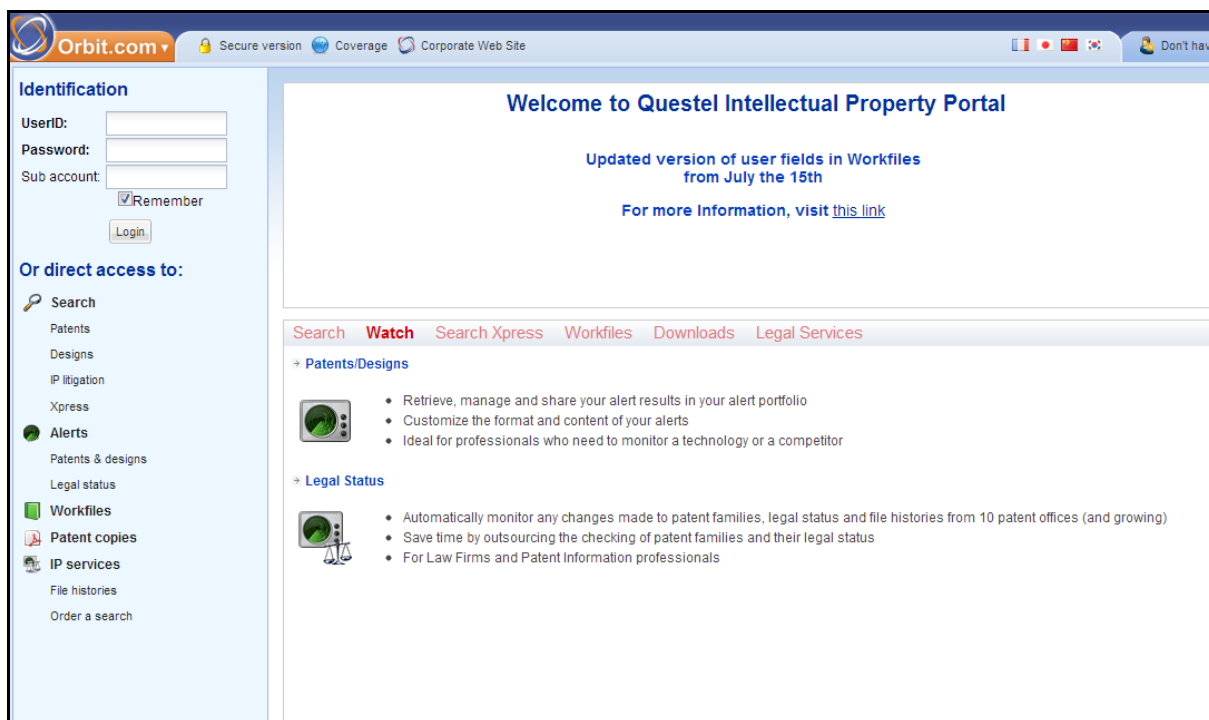
společnostech a produktech, monitorování společností a sledování novinek v oboru a vyzkoušejí si jak provést průzkum trhu a analýzu získaných dat.

7.2.1.3 *Questel-Orbit*

Databázové centrum vzniklo v 90. letech spojením francouzského centra Questel a amerického centra Orbit. Obě centra fungovala předtím samostatně od počátku 70. let. V roce 2000 přebírá centrum nový majitel-společnost IPG (Industrial Property Group). Jak vypovídá z názvu nového majitele, databázové centrum Questel-Orbit se zaměřuje především na oblast průmyslového vlastnictví. Celkově Questel⁶ nabízí kolem 250 databází, zahrnující i technické a chemické obory. Partnerský portál Orbit⁷ (Obr. 10) je striktně zaměřen na problematiku patentů a intelektuálního vlastnictví všeobecně (Fabián, 2012). Díky úzké spolupráci s EPÚ zpřístupnilo centrum rozšířenou verzi databáze INPADOC pod jménem PlusPat, obsahující více než 54 milionu bibliografických záznamů, plnotextové databáze EP-A a EP-B (zveřejnění přihlášky evropských patentů a udělení evropské patenty), a dále například databázi Evropského patentového třídění (ECLA). Centrum také uzavřelo výlučnou smlouvu s Japonskou informační společností (JAPIO) na v první fázi zpřístupnění anglických abstraktů japonských dokumentů (Pičman, 2008). Informace k jednotlivým databázím jsou uvedeny v tzv. *Factsheets*.

⁶ <http://www.questel.com/>

⁷ <http://www.orbit.com/>

Obr. 10 Domovská stránka partnerského portálu Orbit

Databáze jsou rozděleny podle obsahového zaměření do klastrů. Klastř PATNETS zahrnuje následující databáze (Questel-Orbit, 2008):

- ATFULL - Full Text Austrian Patents and Utility Models
- BEFULL - Full Text Belgian Patent Publications
- CHFULL - Full Text Swiss Patents
- CPAT – Chinese patent
- CRXX - CLAIMS® Current Patent Legal Status
- DEFULL - Full Text German Patents
- DPIN & DPINS - Drug Patent International
- EPAPAT & EPBPAT – Full Text European Published Applications and Granted Patents
- EPPATENT - European Patents
- FRFULL - French Published Applications - Full Text
- FRPATENT - French Patents
- GBFULL - Great Britain Patent Applications

- IFIPAT - US Published Applications & Patents
- JAPIO - Japanese Patents
- JPFULL - Full Text Japanese Patent Applications & Utility Models
- PCTFULL - Full Text PCT Publications
- PHARM - Pharmaceutical Patents
- PLUSPAT - International Patents – Worldwide Coverage
- USAPPS - Full Text US Published Applications
- USPAT - Full Text US Patents
- WOPATENT - PCT Patent Applications
- WPIL - Derwent's World Patents Index

Centrum navíc zpřístupňuje databáze některých patentových třídění:

- DWPIMC - Derwent World Patent Index Manual Code Lookup
- ECLA & ECLADEF - European Patent Classification & ECLA Definitions
- USCLASS & USPCL - US Patent Classifications & Manual

Rešeršní techniky si mohou uživatelé vyzkoušet za malý poplatek ve výukových databázích ZFILES.

Vyhledávání je realizováno prostřednictvím platformy Orbit. Kromě klasického zadávání dotazu v příkazovém řádku **Patent Search** lze vyhledávat skrz jednoduché uživatelské rozhraní **Orbit Express**. Novinkou je modul **Orbit Business Intelligence**, který využívá vizualizačních technik pro analýzu dat, je tedy velice vhodný pro potřeby CI. Služba **Orbit WatchFile** umožňuje ukládat a sdílet výsledky s ostatními uživateli.

7.2.2 Databáze patentových úřadů

Většina národních a mezinárodních úřadů zpřístupňují svá data zdarma, ale jejich kvalita a dostupnost se velmi liší. Jen patentové úřady z vyspělých zemí a mezinárodní patentové úřady poskytují kompletní dokumenty zahrnující i informace o právním stavu s plnotextovým vyhledáváním.

7.2.2.1 Espacenet

Databáze Espacenet⁸ (Obr. 11) je produktem Evropského patentového úřadu (EPÚ), jehož historie sahá do 70. let 20. století, kdy byla v roce 1973 podepsaná Evropská patentová úmluva⁹ (*European Patent Convention*, v platnosti 1978). Na základě této smlouvy byla 7. října 1977 založena Evropská patentová organizace, která má v současné době 38 členských států, zahrnující všechny členské státy Evropské unie spolu s Albánií, Chorvatskem, Makedonií, Islandem, Lichtenštejnskem, Monakem, Norskem, San Marinem, Srbskem, Švýcarskem a Tureckem. Nečlenskými státy, na jejichž území mohou nastat účinky evropského patentu na základě tzv. „systému rozšíření“, jsou v současné době Černá hora, Bosna a Hercegovina.

Součástí organizace je EPÚ, sídlící v Mnichově (s pobočkami v Haagu, v Berlíně a ve Vídni), jehož úkolem je udělování evropských patentů¹⁰, které mají platnost ve všech signatářských státech Evropské patentové úmluvy a vedení evropského patentového rejstříku (*European Patent Registry*). Činnost Úřadu přispívá ke sjednocení patentové politiky v Evropě a vytvoření jednotného vnitřního trhu.

V říjnu 1998 zpřístupnil EPÚ svoje data prostřednictvím nově vybudovaného systému s názvem esp@cenet, jehož cílem je poskytnout uživatelům bezplatné a snadno dostupné patentové informace. V roce 2011 získaly webové stránky EPO nový vzhled a databáze byla přejmenovaná na Espacenet-patent search (Evropský patentový úřad, Espacenet nabízí volný přístup k více než 70 milionům patentových dokumentům z celého světa 2013b).

Espacenet nabízí volný přístup k více než 70 milionům patentových dokumentům z celého světa. Jedná se o zveřejněné přihlášky a udělené patenty ve státech Evropské patentové úmluvy a záznamy z dalších národních patentových úřadů (např. USA, Japonsko, Čína, Kanada...). Databáze obsahuje bibliografické údaje, mnohdy abstrakta a plné texty. Retrospektiva jde v některých případech až do roku 1827. V databázi také obsahuje odkazy na nepatentovou literaturu a na citované a citující dokumenty (Evropský patentový úřad, 2013a).

⁸ <http://www.epo.org/searching/free/espacenet.html>

⁹ Úmluva o udělování evropských patentů

¹⁰ Jedná se v podstatě o svazek národních patentů = patentové dokumenty týkající se téhož vynálezu a téhož přihlašovatele (majitele průmyslových práv) v různých zemích.

Významným informačním počinem z produkce EPO je databáze INPADOC, která obsahuje obrovské množství informací o patentech a patentových rodinách a také informace o právním stavu patentů. Systém je zpřístupňován také v rozšířené komerční verzi prostřednictvím databázových center (např. Dialog, STN International nebo Questel), (Fabián, 2012, s. 92)

Velkou revoluci přinesla dohoda mezi EPO a internetovým vyhledávačem Google a jeho technologií Google Translate. Nová služba Patent Translate, spuštěna 29. 2. 2012, v současné době umožňuje strojové překládání evropských patentů z angličtiny do 21 jazyků. Do konce roku 2014 by měly být v provozu jazyky všech 28 členských států EPO a také překlady do jazyků významných zemí mimo EPO.

Do Espacenetu se lze dostat z webových stránek Úřadu přes server EPO nebo Evropské komise, kde je možné nastavit si rešeršní masku v angličtině, němčině, francouzštině, anebo přes jednotlivé národní úřady, rešeršní maska tak bude v jazyce daného státu (mezi nimi i čeština, asijské jazyky nejsou k dispozici). Rešeršní rozhraní má u všech jazykových modifikací stejný vzhled.

U všech textových polích lze uplatnit booleovskou logiku (AND, OR, NOT), proximitní a relační operátory a zástupné znaky. Systém prohledává klíčová slova v názvu, abstraktu i v plných textech.

Obr. 11 Domovská stránka databáze Espacenet

Databáze nabízí 3 masky pro vyhledávání:

Smart search (chytré vyhledávání) je vhodné pro uživatele se základními vyhledávacími znalostmi. Rešeršní maska představuje jeden vyhledávací řádek, do kterého lze zadat až 10 hledaných výrazů najednou.

V pokročilém vyhledávání (**Advanced search**) si uživatel nejdříve může předvolit databázi pro vyhledávání. Rešeršní masku reprezentuje 10 řádků, přičemž každý řádek je přednastaven na jedno konkrétní vyhledávání: slova v názvu, slova v názvu či abstraktu, datum publikace, číslo přihlášky, čísla priority, přihlašovatel, vynálezce, evropské patentové třídění a mezinárodní patentové třídění.

Classification search (vyhledávání podle zatřídění) umožňuje rychlé a kvalitní vyhledávání podle zatřídění. Třídící znaky lze vyhledávat zadáním klíčových slov nebo je lze objevovat tzv. prohlížením (*browse*). Systém nabízí také možnost vyhledávat znění tříd pomocí třídících znaků.

7.2.3 Volně dostupné komerční databáze

V poslední době se na internetu objevují i komerční databáze, které jsou zcela zdarma a nevyžadují ani registraci do systému.

7.2.3.1 *Google Patents*

V roce 2006 představil Google jako svou novinku systém Google Patents, který obsahuje přihlášky vynálezů a udělené patenty z amerického patentového úřadu USPTO (*United States Patent and Trademark Office*). Systém aktuálně obsahuje kompletní sbírku patentových dokumentů od roku 1790 až do současnosti. Od srpna 2012 jsou dostupné také dokumenty z EPÚ od roku 1978. Systém zatím neobsahuje mezinárodní patenty, avšak do budoucna se počítá i s nimi. Vyhledávání plných textů je omezeno pouze na americké patenty od roku 1976 a přihlášky vynálezu od roku 2001.

Patentové dokumenty se vyhledávají přes klasickou vyhledávací masku vyhledávače Google¹¹, která zahrnuje jeden vyhledávací řádek. Dostupná je i verze pro rozšířené vyhledávání podle bibliografických údajů. Stejně jako v případě vyhledávání Google jsou výsledky hodnoceny podle relevance patentů. K posouzení relevance patentů vůči vyhledávacímu dotazu se využívá více ukazatelů a výsledky jsou zobrazovány na základě algoritmu (Google, © 2013).

¹¹ <https://www.google.com/?tbm=pts>

8 Srovnávací analýza patentových systémů

Informační svět rozeznává 3 druhy databází: placené a volně dostupné komerční databáze a volně přístupné patentové databáze národních nebo mezinárodních patentových úřadů.

8.1 STN International

Databázové centrum STN International nabízí placený přístup ke 200 databázím z přírodní a technické oblasti. Centrum zahrnuje 37 patentových databází. STN jako jediné databázové centrum na světě zpřístupňuje pod jednotnou platformou tyto databáze DWPI, CPlus/CAS REGISTRY, INPADOCDB/INPAFAMDB.

Obsah	
Patentové dokumenty	plné texty přihlášek a patentů (celosvětové pokrytí)
Nepatentová literatura	ano
Třídění	mezinárodní patentové třídění, evropské patentové třídění, japonské patentové třídění, americké patentové třídění
Vyhledávací nástroje	
Jednoduché vyhledávání	ano
Pokročilé vyhledávání	ano
Příkazový řádek	ano
Plnotextové vyhledávání	ano
Vyhledávání citací	ano
Omezení dotazu	ano
Patentové rodiny	ano
Právní stav	ano
Operátory	Booleovské, proximální a relační operátory, zástupné znaky
Speciální nástroje	podobné výsledky, vyhledávání a zobrazování chemických struktur, rozšířené názvy a abstrakty
Jazykové možnosti	záležitosti na databázi, vícejazyčné rešeršní masky a vyhledávání, strojové překlady z angličtiny do různých jazyků
Zobrazení výsledků	
formáty záznamů	RTF, HTML, PDF
formáty výkresů	TIFF, JPEG, GIF
analytické nástroje	statistické analýzy a vizualizační nástroje

8.2 Espacenet

Databáze Espacenet je spravována EPÚ a její spuštění se datuje do roku 1998. Databáze nabízí volný přístup k více než 70 milionům patentových dokumentům z celého světa. Významnou službou, kterou systém nabízí, je databáze INPADOC, která umožňuje vyhledávání patentových rodin a také informace o právním stavu patentů.

Obsah	
Patentové dokumenty	plné texty přihlášek a patentů ze zemí Evropské patentové úmluvy, přihlášky z WIPO
Nepatentová literatura	odkazy na nepatentovou literaturu
Třídění	mezinárodní patentové třídění, evropské patentové třídění
Vyhledávací nástroje	
Jednoduché vyhledávání	ano
Pokročilé vyhledávání	ano
Příkazový řádek	ne
Plnotextové vyhledávání	ano
Vyhledávání citací	ano
Omezení dotazu	ano
Patentové rodiny	ano
Právní stav	ano
Operátory	Booleovské, proximitní a relační operátory, zástupné znaky
Speciální nástroje	ne
Jazykové možnosti	vícejazyčné rešeršní masky a vyhledávání, strojové překlady z angličtiny do různých jazyků
Zobrazení výsledků	
formáty záznamů	PDF, CSV
formáty výkresů	PDF
analytické nástroje	ne

8.3 Google Patent

Služba Google Patents funguje od roku 2006 a nabízí bezplatný přístup ke sbírkám USPTO a EPÚ.

Obsah	
Patentové dokumenty	plné texty přihlášek a patentů ze USA a z Evropského patentového úřadu
Nepatentová literatura	odkazy na nepatentovou literaturu
Třídění	mezinárodní patentové třídění, americké patentové třídění
Vyhledávací nástroje	
Jednoduché vyhledávání	ano
Pokročilé vyhledávání	ano
Příkazový řádek	ne
Plnotextové vyhledávání	ano
Vyhledávání citací	ano
Omezení dotazu	ano
Patentové rodiny	ne
Právní stav	ne
Operátory	Booleovské, zástupné znaky
Speciální nástroje	ne
Jazykové možnosti	vícejazyčné rešeršní masky, strojové překlady abstraktů z angličtiny do francouzštiny a němčiny jen u některých dokumentů
Zobrazení výsledků	

formáty záznamů	PDF, PNG, HTML
formáty výkresů	PDF, PNG
analytické nástroje	ne

8.4 Shrnutí

Placené databáze se oproti volně dostupným sbírkám liší především v obsahovém pokrytí a v nabídce vyhledávacích nástrojů. Databázová centra pokrývají patentové dokumenty z celého světa ve velmi vysoké kvalitě, tzn. že obsahují bibliografické údaje, abstrakty, plné texty dokumentů a také informace o právním stavu. Co do obsahu jim mohou konkurovat pouze mezinárodní úřady. Ostatní volně dostupné systémy, ať už národní patentové úřady nebo zdarma dostupné komerční systémy, obsahují pouze omezenou sbírku dokumentů. Pokud se rešeršér chystá provést jakýkoliv typ patentové rešerše, bez komerčních databází nebo databází mezinárodních úřadů se nemůže obejít. Sbírký národních patentových úřadů slouží pouze jako doplňkové zdroje (např. pro kontrolu, zda byl evropský patent v dané zemi validován = udělen).

Druhým největším rozdílem mezi volně dostupnými a placenými databázemi jsou rešeršní možnosti. Rešeršní techniky jsou u drtivé většiny volně dostupných databází značně omezené. Databázovým centrům mohou opět lehce konkurovat pouze velké mezinárodní patentové úřady. Např. Espacenet nabízí jak plnotextové vyhledávání, tak i širokou škálu operátorů pro vyhledávání, mimo jiné nabízí také rešerše na patentové rodiny, ale přesto nemůže nabídnout tak kvalitní služby jako placené komerční databáze. Pouze databázová centra nabízejí svým předplatitelům nejnovější rešeršní a zobrazovací nástroje.

Služby volně dostupných databází se stále zlepšují a pro spoustu uživatelů jsou dostačující, ale rešeršní specialisté a oblast CI se neobejdou bez komerčních databází s přidanou hodnotou. Volně dostupné databáze jim mohou sloužit jako příprava před samotným rešeršním dotazem v placené databázi.

9 Závěr

Duševní vlastnictví představuje často nejhodnotnější obchodní aktiva společností a institucí. Aby byla společnost v dnešním prostředí hospodářské soutěže úspěšná, musí bezpodmínečně zahrnout do své obchodní strategie práva k duševnímu vlastnictví, a to s cílem zvýšit svou konkurenceschopnost jak v tuzemské, tak v globální ekonomice. Jednou z možností jak dosáhnout výhodného postavení na trhu, jsou práva k průmyslovému vlastnictví.

Průmyslově právní ochrana technických řešení přináší majiteli konkurenční výhodu proti ostatním účastníkům hospodářské soutěže. Majitel patentu má výlučné právo chráněný vynález využívat, poskytovat souhlas k využívání jiným osobám prostřednictvím licenční smlouvy anebo mu umožňuje převést patent na jinou osobu. Výhradní práva, která patent poskytuje, mohou být často klíčová pro prosperitu společností a udržení si konkurenceschopnosti na domácích a exportních trzích

Patentový systém nepřináší výhody pouze majitelům práv, ale je velice prospěšný i veřejnosti. Patentové dokumenty představují veřejně dostupné informace, kterou jsou navíc díky databázím snadno dostupné široké veřejnosti. Patentové informace přinášejí velice cenné technické, právní a obchodní informace. Uvádí se, že až 70 % technických informací je publikováno pouze v patentových dokumentech, přičemž podstatná část z nich již nikde jinde není publikována (Čada, 2002). Zveřejnění vynálezu umožňuje ostatním vynález pochopit, inspirovat se jím a využívat jej pro výzkum jako odrazový můstek k dalšímu technickému rozvoji. Patentové informace nejenže pokrývají současný stav vědění v určitých oblastech techniky, ale umožňují též monitorovat inovační strategie konkurentů a dalších hráčů (např. výzkumných institucí) již v jejich počátečních fázích.

Práce s patentovými informacemi patří k velice specifickým činnostem a jen zkušený rešeršér dokáže získat hodnotné a relevantní výstupy. Neméně důležitý je také koncový uživatel, který by měl být schopen získané informace správně interpretovat. Patentové průzkumy a rešerše před zahájením vlastního vývoje nebo před podáním žádosti o patentovou ochranu jsou nejdůležitější částí úspěšné výzkumné činnosti. Výsledky rešeršní jsou mimo jiné důležitým zdrojem pro stanovení budoucí politiky společnosti.

Zjišťováním, sledováním a vyhodnocováním konkurenčního prostředí se zabývá obor CI, který analýzou získaných dat dokáže firmě dodat cenné informace o konkurenci. Mezi

informační zdroje pro zjišťování a ověřování potřebných informací patří právě i patentové informace.

Patentové databáze obsahují velice hodnotné informace pro strategické plánování společností a institucí v technické oblasti. V dnešní době existují v podstatě dva typy databází – volně dostupné a placené komerční databáze. Komerčním databázím mohou v podstatě konkurovat pouze databáze mezinárodních úřadů, které zahrnují dokumenty z celého světa, ale pouze komerční databáze disponují výkonnými nástroji, které umožňují patentové analýzy a velice kvalitní grafickou prezentaci získaných dat.

Patentové informace získávají v dnešním světě na významu, ale stále jsou u většiny podniků, především u malých a středních, opomíjeným zdrojem. Sledováním patentových dokumentů získávají společnosti přehled nejen o současném stavu techniky, ale získávají informace o konkurenci a budoucím technickém vývoji. Využívání patentových informací by tak mělo být bezesporu neoddelitelnou součástí podnikových činností. Do budoucna se lze domnívat, že patentové informace budou hrát v tržním hospodářství stále důležitější roli. Z toho důvodu by měla být věnována pozornost na zvýšení povědomí o průmyslově právní ochraně mezi veřejností. Velkou úlohu mohou v tomto sehrát především vysoké školy. Bohužel se zatím průmyslově právní problematice v České republice věnuje velice málo škol. Jednou z mála institucí, které se této problematice věnují, je Ústav informačních studií, který oblast průmyslově právních informací zařadil do výuky již krátce po svém vzniku (Jansová, 2010).

Seznam použité literatury

ALBERTINA ICOME PRAHA (FIRMA), © 2003.2013. Produkty a služby: Dialog [online]. Praha: Albertina icome Praha, © 2003.2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.aip.cz/titul.php?titul=1309>.

ČADA, Karel, 2002. *Průmyslově právní informace*. Praha: Karolinum, 2002. 204 s. ISBN 8024603144.

ČESKO. ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ, 2010. *Instrukce předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví* [online]. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2010, [cit. 2013-07-15]. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/vynalezy/INSTRUKCE_PRESEDY_10_11012010.pdf.

ČESKO. ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ, 2011. *Mezinárodní patentové třídění: návod k MPT – vydání 2011*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2011. 56 s. ISBN 80-7282-050-8. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/vynalezy/MPT_2011_Navod.pdf.

ČESKO. ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ, 2012. *Technická řešení a jejich právní ochrana* [online]. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2012-08 [cit. 2013-07-15]. 11 s. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/data/brozury/TechR-2012web_cz.pdf.

DIALOG, 2013. *Dialog Database DIALINDEX/OneSearch Categories – Aplhabetic List P* [online]. Dialog, Last Loaded 17. 5. 2013 [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://library.dialog.com/bluesheets/html/bloP.html>.

Duševní vlastnictví jako zdroj kvalitativního rozvoje: obecná orientace a nejdůležitější webové stránky pro malé a střední podniky (MSP), 2004. Vyd. 1. [Praha]: Úřad průmyslového vlastnictví, 2004. 138 s. ISBN 80-7282-031-1 (brož.).

Duševní vlastnictví: příručka osvědčených postupů [online], 2010. 1. české vyd. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2010 [cit. 2013-07-12]. 53 s. ISBN 978-80-7282-084-9. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/ippv/web_dusevni_vlastnictvi.pdf.

EVROPSKÝ PATENTOVÝ ÚŘAD, 2013a. *Espacenet: Free access to more than 70 million patent documents worldwide* [online]. Evropský patentový úřad, b.d. [cit. 2013-07-17]. Dostupné z:

[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/4E8744EB66E8F944C12577D600598EEF/\\$File/espacenet_brochure_en.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/4E8744EB66E8F944C12577D600598EEF/$File/espacenet_brochure_en.pdf).

EVROPSKÝ PATENTOVÝ ÚŘAD, 2013a. *European Patent Office: history* [online]. Evropský patentový úřad, 2013. [cit. 2013-07-17]. Dostupné z: <http://www.epo.org>.

FABIÁN, Ondřej, 2012. *Elektronické informační zdroje* [online]. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, 2012 [cit. 2013-08-05]. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupné z: <http://texty.jinonice.cuni.cz/>.

FACHINFORMATIONSZENTRUM KARLSRUHE, © 1998-2013a. *Databases of the PATENTS Cluster* [online]. FIZ Karlsruhe, © 1998-2013, updated 22. 3. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: [http://fiz-karlsruhe.de/cl_patents.html?&L=%2522%2520onfocus%3D%2522blurLink\(this\)%253B](http://fiz-karlsruhe.de/cl_patents.html?&L=%2522%2520onfocus%3D%2522blurLink(this)%253B).

FACHINFORMATIONSZENTRUM KARLSRUHE, © 1998-2013b. *STN interfaces and tools* [online]. FIZ Karlsruhe, © 1998-2013, updated 22. 3. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: http://www.stn-international.de/stn_interfaces.html.

FULD, Leonard M, © 2013. *What Competitive Intelligence Is and Is Not!* [online]. Fuld & Company, Inc. © 2013 [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.fuld.com/Company/CI.html>.

GOOGLE, © 2013. *About Google Patens* [online]. Google, © 2013 [cit. 2013-08-05]. Dostupné z: <http://support.google.com/contact/bin/answer.py?hl=en&answer=2539193>.

GÖRIG, Jan, 2010. *Patentové informace zdroj inspirací a ukazatel směru na cestě k inovacím* [online]. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2010. [cit. 2013-06-29]. Dostupné z: http://web.uni.utb.cz/cs/docs/PPO_FT2final.pdf.

HORVÁT, David, 2011. Historie a vývoj databázového centra Dialog. In *Ikaros* [online]. 2011, roč. 15, č. 4 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/6750>.

Jansová, Linda; Peter Pálka a Richard Papík, 2010. Průmyslové vlastnictví a Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze. In *Ikaros* [online]. 2010, roč. 14, č. 3 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/5990>.

JAPAN. SHÖKÖSHÖ. TOKKYOKYOKU, 2006. *Utilization of Patent Information* [online]. Japan, Japan Patent Office, 2006. [cit. 2013-06-25]. 96 s. Dostupné z: http://www.training-jpo.go.jp/en/uploads/text_vtr/pdf/Utilization%20of%20Patent%20Information%202006.pdf.

KIMLIČKA, Štefan, © 2009. Competitive intelligence. In *KTD-Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, © 2009 [cit. 2013-03-22]. Databáze dostupná z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=base-list.

LOPEZOVÁ, L., PAPÍK, R, 2003. Vyhledávání informací IV: vyhledávání speciálních druhů dokumentů - patentových informací a ochranných známek. *Národní knihovna: knihovnická revue* [online]. 2003, roč. 14, č. 2 [cit. 2013-04-18]. 106-114 s. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/NKKR0302/0302106.html>.

MATUŠÍK, Zdeněk, © 2009. Patentový spis. In *KTD-Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, © 2009 [cit. 2013-07-10]. Databáze dostupná z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=base-list.

MICHÁLEK, Zdeněk, 2011. *Duševní vlastnictví v praxi: patenty* [online]. Ostrava, 2011 [cit. 2013-07-12]. 16 s. Dostupné z: <http://opvk.cdvinfo.cz/file/dusevni-vlastnictvi-v-praxi-patenty/>.

NÁRODNÍ KLASTR INFORMAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (PROJEKT), 2013. *STN* [online]. Brno: NAKLIV, b. d. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: http://issuu.com/nakliv/docs/stn_international.

NONAKA, Matsuo, 2010. *Expected roles of modern IP offices through automation and future technical assistance model* [online]. Japan Patent Office, (2010). [cit. 2013-07-24]. Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/aspac/en/wipo_reg_ip_mnl_10/wipo_reg_ip_mnl_10_ref_t3.pdf.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, 2009. *OECD Patent Statistics Manual* [online]. France: OECD Publishing, 2009 [cit. 2013-07-01]. 158 s. ISBN 978-92-64-05412-7. Dostupné z: <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/free/9209021e.pdf>.

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20.3.1883, revidovaná v Bruselu dne 14.12.1900, ve Washingtonu dne 2.6.1911, ve Haagu dne 6.11.1925, v Londýně dne 2.6.1934, v Lisabonu dne 31.10.1958 a ve Stockholmu dne 14.7.1967 a změněná dne 2.10.1979 [online]. [cit. 2013-08-01]. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/mez_smlouvy/pariz_umluva/PARIZ_UMLUVA.PDF

PAPÍK, Richard, 1998. Metody competitive intelligence na internetu. In *Infomedia* [online]. Praha: Albertina icome Praha, 1998 [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.inforum.cz/archiv/infomedia98/pdf/papik.pdf>.

PAPÍK, Richard, 1999. *Elektronické informační zdroje: služby databázových center* [online]. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 1999 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://dialog.cvut.cz/docs>.

PAPÍK, Richard, 2001. Competitive Intelligence, informační služby, Internet a informační profese. In *Ikaros* [online]. 2001, roč. 5, č. 4 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/739>.

PAPÍK, Richard, 2011. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. 1. vyd. Praha: Velryba, 2011. 192 s. ISBN 978-80-85860-22-1.

PIČMAN, Dobroslav, 2009. *Patentové informace a známkové rešerše*. 3. dopl. a přeprac. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2009. 182 s. ISBN 978-80-86855-44-8.

QUESTEL-ORBIT, 2008. *Database Catalog 2008*. [online]. Questel-Orbit, 2008 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://www.questel.com/customersupport/Userdoc/DocPDF/Databasecatalog.pdf>.

ŠVEJDA, Jan, © 2009a. Patentové rešerše. In *KTD-Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, © 2009 [cit. 2013-07-10]. Databáze dostupná z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=base-list.

ŠVEJDA, Jan. © 2009b. Vyhledávání informací. In *KTD-Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky,

© 2009 [cit. 2013-07-10]. Databáze dostupná z:
http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=base-list.

THOMSON REUTERS, © 2012. *Derwent World Patents Index: 2011 State of Innovation: Twelve Key Technology Areas and their States of Innovation* [online]. Thomson Reuters, © 2012 [cit. 2013-07-20]. Dostupné z:
<http://img.en25.com/Web/ThomsonReutersScience/StateofInnovation2011.pdf>.

TRIPPE, Antony J, 2003. Patinformatics: Tasks to tools. *World Patent Information*. September 2003, vol. 25, issue 23, s. 211–221. Komerčně dostupný z WWW (ScienceDirect):
<http://www.sciencedirect.com>.

VEJLUPEK, Tomáš, 2001. Firemní zpravodajský informační systém. In *Inforum 2001: 7. konference o profesionálních informačních zdrojích*, 29. - 31. května 2001 [online]. Praha: Albertina icome Praha, 2001 [cit. 2013-03-22]. Dostupné z:
<http://www.inforum.cz/archiv/inforum2001/prispevky/vejlupek.htm>.

WEST, Christopher, 2001. *Competitive Intelligence*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2001.

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO), 2009. Vynálezy pro budoucnost: úvod do problematiky patentů pro malé a střední podniky [online]. 1. české vyd. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2009 [cit. 2013-07-15]. 46 s. ISBN 978-80-7282-081-8. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/ippv/w_vynalezy_pro_budoucnost/w_vynalezy_pro%20budoucnost.pdf.

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO). STANDING COMMITTEE ON THE LAW OF PATENTS, 2009. *Fourteenth Session Geneva, January 25 to 29, 2010: Technical Solutions to Improve Access to, and Dissemination of, Patent Information* [online]. Ženeva: World Intellectual Property Organization, 2009 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/en/scp_14/scp_14_3.pdf.

YANG et al., 2008. Text mining and visualization tools: impressions of emerging capabilities. *World Patent Information*. December 2003, vol. 30, issue 4, s. 280–293. Komerčně dostupný z WWW (ScienceDirect): <http://www.sciencedirect.com>.

Seznam obrázků

Obr. 1 Duševní kapitál organizace.....	11
Obr. 2 Patentová aktivita podle oborů 2011	13
Obr. 3 Ukázka titulní strany přihlášky vynálezu	18
Obr. 4 Ukázka titulní strany patentového spisu	19
Obr. 5 Ukázka titulní strany zapsaného užitého vzoru	20
Obr. 6 Patentová ochrana a inovační cyklus	26
Obr. 7 Průzkum využívání patentových informací společnostmi	30
Obr. 8 Domovská stránka STN International	48
Obr. 10 Domovská stránka partnerského portálu Orbit	57
Obr. 11 Domovská stránka databáze Espacenet	61